

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄ ΤΕΥΧΟΣ 63^ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Το Ξηροκάμπι
Περίοδος Α΄ 1966-1977

Η ΦΑΡΙΣ
Περίοδος Β΄ 1979-1981
Περίοδος Γ΄ 1992-2001
Περίοδος Δ΄ 2002-

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ με το διακριτικό
τίτλο «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.», που εδρεύει στο Ξηροκάμπι και εκπροσωπείται νόμιμα.
Συντακτική επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός
Επιμελητής έκδοσης: Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Αθήνα, τηλ. 210 2515864
Ταμίας: Ιωάννης Παν. Κονίδης, Ξηροκάμπι, τηλ.: 27310 35029
Όλα τα τεύχη / φύλλα έχουν αναρτηθεί ψηφιοποιημένα στον διαδικτυακό τόπο:
<http://micro-kosmos.uoa.gr> (→ η Φάρις)

Περιεχόμενα :

Σοφίας Βουτσάκη, Ανθρώπινες ιστορίες από το παρελθόν:

Το Βόρειο Νεκροταφείο στον Άγιο Βασίλειο Ξηροκαμπίου	3
Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου, Ιστορικά τοπωνύμια της περιοχής μας.....	9
Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη, Η Πλατεία 25ης Μαρτίου.....	10
Παναγιώτη Η. Κομνηνού, Το σπίτι στην πάνω στροφή του δρόμου	13
Παναγιώτη Ι. Κονίδη, Η ίδρυση της Αθλητικής Ένωσης Φάριδος.....	15
Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου, Μια θαρραλέα διαφυγή.....	17
Η.Γ.Μ., Ξηροκαμπίτες που ξενιτεύτηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	18
Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη, Παλιοχωρίτικες ιστορίες	21
Σταύρου Η. Χαντζάκου, Οι συμμαθητές μου στο Δημοτικό Σχολείο Καμινίων.....	22
Ιωάννη Γ. Παρηγόρη, 4 ^ο Μουσικό Χοροστασί «Πέτρος ο Πελοποννήσιος»	24
Νίτσας Χριστοπούλου, Η Στέλλα Μαρκάκου αναβίωσε τον άθλο του Φειδιππίδη.....	24
Πανωραίας Α. Νικολακάκου, Μια εκδήλωση παραδοσιακού τραγουδιού και χορού στο Ξηροκάμπι	25
Δημήτρη Π. Κομνηνού, Μουσικογυμναστικός σύλλογος Ξηροκαμπίου «Απόλλων»	26
Ι.Π.Κ., Της αγοράς	28
Συνδρομές	28
Βιβής Ξ. Κωτσιοτοπούλου, Ευαγγελία Κωτσιοτοπούλου – Γαληνέα (1939-2015)	29
Καλλιόπης Ρηγάκου - Κριτσιμηλιού, Αντωνία Ε. Ρηγάκου (1920-2015).....	30
Βιβής Ξ. Κωτσιοτοπούλου, Τα νέα μας	31

Εξώφυλλο: Ο Άγιος Δημήτριος της Τραπεζοντής

Σοφίας Βουτσάκη

Ανθρώπινες ιστορίες από το παρελθόν: Το Βόρειο Νεκροταφείο στον Άγιο Βασίλειο Ξηροκαμπίου

Όλοι οι κάτοικοι στο Ξηροκάμπι, την Τραπεζοντή, την Παλαιοπαναγιά και τα γύρω χωριά το γνωρίζουν πια: Κοντά στον δρόμο προς το Γύθειο, δίπλα στην εκκλησία του Αγίου Βασιλείου, έγινε μία από τις πιο σημαντικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις των τελευταίων δεκαετιών. Στις ανασκαφές που γίνονται από το 2008 με διευθύντρια την Αδαμαντία Βασιλογάμβρου, επίτιμη διευθύντρια Αρχαιοτήτων¹, βρέθηκαν μεγαλόπρεπα κτίρια και πολλά πλούσια ευρήματα – χάλκινα σπαθιά και αγγεία, αγαλματάκια από ελεφαντοστό, εκατοντάδες κομμάτια από τοιχογραφίες (δηλαδή ζωγραφίες που στόλιζαν τους τοίχους του παλατιού) και κυρίως, το πιο σημαντικό, πήλινες πινακίδες όπου γράφανε οι αξιωματούχοι του παλατιού τους λογαριασμούς τους. Οι αρχαιολόγοι σε όλον τον κόσμο συμφώνησαν ότι στον Άγιο Βασίλειο βρέθηκε το παλάτι της μυκηναϊκής Λακωνίας, το παλάτι που ψάχνουμε από το 1876, τότε που ο Ερρίκος Σλήμαν ανακάλυψε τις Μυκήνες. Ένα τέτοιο παλάτι περιέγραψε ο Όμηρος, όταν τραγούδησε την ιστορία – ή ίσως καλλίτερα να πούμε, το παραμύθι – του Μενέλαου και της Ωραίας Ελένης, που η αρπαγή της από τον Πάρι, τον πρίγκιπα της Τροίας, στάθηκε η αφορμή για τον Τρωικό πόλεμο. Για τον λόγο αυτό το Αρχαιολογικό Φόρουμ της Σαγκάης, ένας διεθνής οργανισμός με έδρα στην Κίνα, επέλεξε ήδη από το 2013 τον Άγιο Βασίλειο ανάμεσα στις 10 πιο σημαντικές ανασκαφές σε όλον τον κόσμο.

Κοντά στα κτίρια του παλατιού, στην βόρεια άκρη του λόφου, βρέθηκε κάτι άλλο, ίσως όχι εντυπωσιακό, αλλά και αυτό με τον τρόπο του σημαντικό: Ένα νεκροταφείο, που το ονομάζουμε λόγω της θέσης του το Βόρειο Νεκροταφείο.

Το Βόρειο Νεκροταφείο στον Άγιο Βασίλειο (φωτ. Β. Γεωργιάδης)

¹ Η ανασκαφή γίνεται από την Αρχαιολογική Εταιρεία και χρηματοδοτείται από ξένα και ελληνικά επιστημονικά ιδρύματα, αλλά και με τη στήριξη ντόπιων συλλόγων και συλλόγων Ελλήνων στον Καναδά.

Μην πάει ο νους σας σε πλούσιους τάφους, βασιλιάδες, χρυσοποίκιλτα ξίφη και χρυσές κορώνες – αυτά που ονειρευόμασταν (ή ονειρεύτηκαν κάποιοι) στην Αμφίπολη και, όταν δεν τα βρήκαν, απογοητεύτηκαν και σταμάτησαν να ασχολούνται ... Αλλά παρασύρομαι και βγαίνω από το θέμα, ας επιστρέψουμε στον Άγιο Βασίλειο και στο Βόρειο Νεκροταφείο. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι ένα μνημείο, ένα νεκροταφείο, ένας τάφος δεν είναι σημαντικά μόνον όταν είναι πλούσια ή όταν κρύβουν μέσα τους ένα σημαντικό πρόσωπο, έναν βασιλιά, μια βασίλισσα ή έναν αρχιστράτηγο, αλλά και όταν μας δίνουν πληροφορίες για όλη την κοινωνία.

Να το δηλώσουμε λοιπόν από τη αρχή: στο Βόρειο Νεκροταφείο δεν είναι θαμμένος ο βασιλιάς του παλατιού. Πρώτον, διότι το νεκροταφείο είναι παλαιότερο από το παλάτι. Δεύτερον, γιατί οι τάφοι δεν είναι πλούσιοι.

Ας τα πάρουμε ένα-ένα. Το παλάτι χρονολογείται (σύμφωνα με τις τελευταίες ενδείξεις, αλλά βέβαια μην ξεχνάμε ότι τα συμπεράσματα μπορεί να αλλάξουν, γιατί τα κτίρια ακόμη ανασκάπτονται και η μελέτη των ευρημάτων δεν έχει τελειώσει) γύρω στο 1450-1375 π.Χ., ενώ το νεκροταφείο χρονολογείται περίπου διακόσια χρόνια πριν, γύρω στο 1700-1600 π.Χ. Πώς το ξέρουμε αυτό;; Στην αρχαιολογία χρονολογούμε κυρίως με βάση τα σπασμένα κομμάτια από κεραμική, από τα πιατικά και τις στάμνες που βρίσκουμε στα αρχαιολογικά στρώματα. Τα κεραμικά σπάνε εύκολα και πρέπει να αντικατασταθούν γρήγορα, ενώ συγχρόνως ο τρόπος που τα διακοσμούσαν άλλαζε γρήγορα. Όπως όλοι, εάν δούμε ένα αυτοκίνητο ή ένα φουστάνι, μπορούμε αμέσως να πούμε «Τέτοιο φορούσε η μητέρα μου, όταν ήμουν παιδί τη δεκαετία του '60» ή «Αυτό μοιάζει με τα αυτοκίνητα που βλέπουμε στις ταινίες με τον Ελβις Πρίσλεϋ, άρα είναι αυτοκίνητο του '50», όπως τα παιδιά μας, όταν δουν ένα κινητό τηλέφωνο, μπορούν να σου πουν ποια χρονιά ακριβώς κατασκευάστηκε («Πωπώ – έτσι ήταν τα κινητά όταν ήμουν μωρό;; Μεγάλα σαν ψυγεία;;») – έτσι και εμείς οι αρχαιολόγοι μπορούμε να χρονολογήσουμε ένα δάπεδο σπιτιού, ή έναν τάφο από τα αγγεία που βρίσκουμε πάνω στο δάπεδο ή μέσα στον τάφο. Μ' αυτόν τον τρόπο διαπιστώσαμε ότι το νεκροταφείο χρησιμοποιήθηκε περίπου διακόσια χρόνια πριν χτιστεί το παλάτι. Και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο είναι το νεκροταφείο σημαντικό: γιατί μας βοηθάει να καταλάβουμε πώς ήταν οργανωμένη και πώς εξελίχτηκε η κοινωνία την περίοδο πριν από την ίδρυση του παλατιού.

Εδώ πρέπει να πούμε δυο λόγια εισαγωγικά για να καταλάβουμε καλλίτερα αυτό που λέω. Η εποχή στην οποία ανήκει το νεκροταφείο, οι αιώνες γύρω στο 1700-1600 π.Χ., είναι μια μεταβατική περίοδος με γοργές και σημαντικές κοινωνικές εξελίξεις. Μέχρι τότε, στη νότια Ελλάδα ο κόσμος ζούσε σε μικρά χωριά, μεγάλες κοινωνικές διαφορές δεν υπήρχαν, οι άνθρωποι φτωχοί αγρότες, οι ορίζοντες περιορισμένοι, η κοινωνία συντηρητική και κλειστή. Όλα αυτά τα βλέπουμε στα αρχαιολογικά ευρήματα: Οι άνθρωποι ζούσαν σε μικρά σπίτια, όλα σχεδόν, με λίγες εξαιρέσεις, παρόμοια, με 1-2 δωμάτια, με μέσα τα βασικά σκεύη και εργαλεία, χωρίς πολυτέλειες και πολύτιμα αντικείμενα. Τους νεκρούς τούς έθαβαν ανάμεσα στα σπίτια, τότε-τότε και κάτω από το δάπεδο του σπιτιού, σε μικρούς ρηχούς τάφους, είτε απλούς λάκκους είτε χτιστούς (που τους λέμε κιβωτιόσχημους). Τους έβαζαν κουλουριασμένους, σαν να κοιμούνται (άραγε πίστευαν και τότε – όπως και οι αρχαίοι Έλληνες, όπως κι εμείς – ότι ο θάνατος είναι κάτι σαν τον ύπνο;;). Σπάνια βρίσκουμε στους τάφους ένα μικρό κυπελλάκι ή ένα απλό εργαλείο, κι ακόμη πιο σπάνια ένα χάλκινο μαχαίρι, σπάνια φοράει ο νεκρός ή η νεκρή ένα βραχιόλι φτιαγμένο από

φτηνές χάντρες ή μια καρφίτσα κοκκάλινη που θα κρατούσε ένα απλό ρούχο – εκείνη την εποχή οι άνθρωποι ήταν ολιγαρκείς και στην ζωή και στον θάνατο. Και ο θάνατος ήταν καθημερινή πραγματικότητα, τα πιο πολλά μωρά πέθαιναν στην γέννα ή λίγους μήνες αργότερα, και οι μεγάλοι ζούσαν τριάντα-σαράντα χρόνια, και σπάνια φτάναν τα πενήντα ή τα εξήντα.

Κι όμως κάποια στιγμή φύσηξε ένας αέρας αλλαγής, η ζωή και η κοινωνία άλλαξε. Πώς και γιατί συνέβη αυτό, δεν μπορούμε εύκολα να το εξηγήσουμε, και σίγουρα όχι σε ένα σύντομο άρθρο – εμείς οι αρχαιολόγοι έχουμε γράψει πολλά βιβλία γι' αυτό το θέμα, και έχουμε διατυπώσει πολλές θεωρίες. Ίσως ο καλύτερος τρόπος να το καταλάβουμε είναι να σκεφτούμε πώς άλλαξε ο κόσμος στην εποχή μας μέσα σε λίγες γενιές. Οι γιαγιάδες μας μεγάλωσαν σε μικρά χωριά ή κωμοπόλεις, οι περισσότεροι Έλληνες ήταν γεωργοί, η ζωή ήταν απλή, οι ρυθμοί αργοί, τα μέσα λιγοστά – ενώ τα παιδιά μας μεγαλώνουν σε πολύβουες πόλεις, οι ορίζοντές μας έχουν πλατύνει με την τηλεόραση και το διαδίκτυο, όλο τρέχουμε και βιαζόμαστε, και ξοδεύουμε τα λεφτά μας να αγοράσουμε πράγματα που λίγα χρόνια πριν ούτε ξέραμε την ύπαρξή τους ούτε τα χρειαζόμασταν (όλα αυτά βέβαια πριν από την κρίση που μάς κατατρέχει τα τελευταία χρόνια ...). Η ελληνική κοινωνία εξελίχτηκε και συνεχίζει να αλλάζει καθώς κι ο κόσμος γύρω μας αλλάζει.

Για να ξαναγυρίσουμε στο 1700 π.Χ.: Τα χωριά μεγαλώνουν σε μέγεθος, κάποιες οικογένειες μένουν τώρα σε σπίτια πιο μεγάλα, με πιο πολλά δωμάτια, αλλά και οι τάφοι είναι πιο μεγάλοι και πιο πλούσιοι, τους νεκρούς τους θάβουν με τα εργαλεία τους, τα χάλκινα όπλα τους (το σίδερο δεν υπήρχε ακόμη) και τα κοσμήματά τους. Αυτή την εποχή είναι πιο συνηθισμένο να βρεις αντικείμενα από άλλες περιοχές του Αιγαίου – από την Κρήτη, όπου τότε μεσουρανούσε το παλάτι της Κνωσού, αλλά και από τις νησιωτικές πολιτείες, όπως το Ακρωτήρι στη Σαντορίνη. Οι ορίζοντες πλατύνονται, οι άνθρωποι δεν αρκούνταν σ' αυτά που είχαν, λαχταρούσαν να αποκτήσουν αυτά που είχαν οι γείτονές τους, οι κοινωνικές διαφορές γίνονταν πιο βαθιές. (Μήπως μας θυμίζουν όλα αυτά την Ελλάδα του 80 και του 90, τότε που έρρεε το χρήμα – ή νομίζαμε ότι έρρεε ...;;). Και όλα αυτά, ο κοινωνικός ανταγωνισμός, η τάση επίδειξης, φαίνονται πολύ καθαρά στους τάφους της εποχής. Όσοι έχετε πάει στο Εθνικό Μουσείο στην Αθήνα², θα θυμόσαστε ότι το πρώτο πράγμα που βλέπουμε όταν μπαίνουμε είναι τα χρυσά κοσμήματα που βρέθηκαν στους τάφους των Μυκηνών. Οι τάφοι αυτοί, που θάμπωσαν όλον τον κόσμο, όταν τους ανακάλυψε ο Σλήμαν το 1876, ανήκουν ακριβώς στην ίδια εποχή με τους τάφους του Βόρειου Νεκροταφείου στον Άγιο Βασίλειο. Τώρα πια γνωρίζουμε ότι δυο αιώνες αργότερα και στις Μυκήνες και στον Άγιο Βασίλειο ορθώνονταν μεγαλοπρεπή παλάτια.

Μα τότε – θα με ρωτήσετε – γιατί είναι φτωχοί οι τάφοι στον Άγιο Βασίλειο;; Ποιοί είναι θαμμένοι στο νεκροταφείο;; Όντως αυτό είναι ένα σημαντικό ερώτημα, και μάς απασχολεί πολύ. Δύο πιθανότητες υπάρχουν: Η πρώτη είναι ότι έτυχε να ανακαλύψουμε το νεκροταφείο των φτωχών και ταπεινών ανθρώπων, οπότε σ' αυτή την περίπτωση οι πλούσιοι ή οι άρχοντες έχουν ταφεί αλλού – ή, το πιο πιθανό, οι τάφοι τους καταστράφηκαν όταν χτίστηκε το βυζαντινό χωριό πάνω στον λόφο τον 9ο ή 10ο αιώνα μ.Χ.. Η δεύτερη ερμηνεία είναι πιο τολμηρή: Είναι πιθανό το Βόρειο Νεκροταφείο να ανήκε όντως στις πιο σημαντικές οικογένειες της ντόπιας κοινωνίας, κι ας είναι φτωχοί

² Και όσοι δεν έχετε πάει, σας το συνιστώ ανεπιφύλακτα – είναι ένα από τα ωραιότερα μουσεία του κόσμου!!

οι τάφοι. Όσο κι αν ακούγεται αυτό αντιφατικό, έχουμε κάποιες ενδείξεις που ενισχύουν αυτή τη θεωρία.

Πρώτα-πρώτα είναι η τοποθεσία, η θέση του νεκροταφείου στο βόρειο άκρο του λόφου, στο σημείο όπου βλέπει κανείς όλη την κοιλάδα του Ευρώτα προς τα βόρεια, αλλά και σημαντικά περάσματα προς τον Ταΰγετο και τον Πάρνωνα. Αυτό σημαίνει και ότι το νεκροταφείο θα ήταν ορατό από όλη την κοιλάδα, ειδικά εάν οι τάφοι καλύπτονταν από κάποιο "τύμβο", δηλαδή ένα βουναλάκι από χώμα³.

Δεύτερον, οι τάφοι είναι μεγάλοι, βαθιοί και πολύ καλά χτισμένοι – με πέτρες ποταμίσιες που τις πιο μικρές τις κουβάλησαν από το ρέμα στα ριζά του λόφου, αλλά τις μεγάλες τις φέραν από πολύ πιο μακριά, περίπου από το μέρος όπου είναι τώρα το Ξηροκάμπι. Μερικοί τάφοι είναι ακόμη πιο καλοχτισμένοι και φροντισμένοι: Πάνω-πάνω, εκεί όπου ακουμπάνε οι βαρείες πλάκες που τους σκέπαζαν, έχουν μια στρώση από λεπτές σχιστόπλακες, κομμένες ακριβώς στο πλάτος του τοίχου – και τον σχιστόλιθο τον πήραν από μακριά, από ψηλά στον Ταΰγετο ή ακόμη και από την περιοχή των Κροκεών. Ένας τάφος μάλιστα είναι φτιαγμένος ολόκληρος από λεπτές, καλοκομμένες σχιστόπλακες. Δηλαδή οι τάφοι αυτοί φτιάχτηκαν με φροντίδα και κόπο. Άλλοι τάφοι σαν κι αυτούς δεν έχουν βρεθεί στην Λακωνία αυτή την εποχή. Ο μεγάλος θολωτός τάφος στο κοντινό Βαφειό – που είναι βέβαια ασύγκριτα πιο μεγάλος και εντυπωσιακός – έχει χτιστεί περίπου έναν αιώνα αργότερα, όταν οι ντόπιοι άρχοντες ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλον και η τάση επίδειξης φτάνει στο αποκορύφωμά της.

Τρίτον, οι άνθρωποι θάφτηκαν στο Βόρειο Νεκροταφείο με έναν τρόπο που ήδη ακολουθεί τα έθιμα της νέας εποχής: Σε οργανωμένο νεκροταφείο, και όχι πια ανάμεσα στα σπίτια – σε μεγάλους και βαθείς τάφους που χρησιμοποιούνται ξανά και ξανά – συνήθως δύο με πέντε φορές, αλλά σε έναν τάφο, τον μεγαλύτερο απ' όλους έχουν θαφτεί γύρω στους τριάντα ανθρώπους. Οι τάφοι του Βόρειου Νεκροταφείου αποτελούν κατά κάποιο τρόπο τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στους μικρούς λάκκους της προηγούμενης περιόδου και στους μεγάλους, οικογενειακούς τάφους της μυκηναϊκής εποχής – σαν τον θολωτό του Βαφειού, ή τους θαλαμωτούς⁴ που έχουν βρεθεί σε πολλά μέρη της νότιας Ελλάδας.

Όμως οι τάφοι του Βόρειου Νεκροταφείου είναι φτωχοί – μερικοί περιέχουν ένα-δυο κυπελλάκια, αλλά οι πιο πολλοί είναι άδειοι. Όπως είπαμε παραπάνω, αυτό είναι το κύριο ερώτημα που πρέπει να ερμηνεύσουμε. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι οι οικογένειες που χρησιμοποιούσαν το νεκροταφείο, ακολουθούν το πνεύμα της εποχής, υιοθετούν τα νέα ήθη και έθιμα – αλλά όχι την επίδειξη πλούτου. Είναι αλήθεια ότι στον 17^ο αιώνα, στην αρχή-αρχή της μυκηναϊκής εποχής, δεν έχουμε πλούσιους τάφους στην Λακωνία, πράγμα λίγο παράξενο, αφού η περιοχή είναι πλούσια και εύφορη, και έχει πολλές διασυνδέσεις και επιρροές από το Αιγαίο και την Κρήτη. Ίσως λοιπόν οι Λάκωνες της προϊστορικής εποχής να μοιάζαν με τους Σπαρτιάτες της κλασικής

³ Αυτό είναι πιθανό για λόγους πρακτικούς – γιατί το χώμα που αφαιρείται για να γίνει ο λάκκος πιθανόν σωρευόταν πάλι πάνω από τον τάφο. Να προσθέσω ότι αυτό δεν είναι μια απλή θεωρία, στην ανασκαφή χρησιμοποιήσαμε μια ειδική μέθοδο, που ονομάζεται «μικρομορφολογία του εδάφους» (soil micromorphology) που μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε ότι σε ορισμένα σημεία έχουν όντως σωρευτεί χώματα πάνω από τους τάφους.

⁴ Οι θαλαμωτοί είναι απλώς σκαμμένοι στον βράχο, ενώ οι θολωτοί είναι χτιστοί και η στέγη τους σχηματίζει θόλο.

Ελλάδας, να ήταν αυστηροί και λιτοί. Αλλά εάν όντως ισχύει αυτό – και πρέπει να παραδεχτούμε ότι για την ώρα πρόκειται μόνο για μία θεωρία και τίποτα παραπάνω – αυτό δεν κράτησε για πολύ: Γύρω στα εκατό χρόνια αργότερα, κάποιος τοπικός άρχοντας χτίζει τον εντυπωσιακό θολωτό τάφο στο Βαφειό, όπου βρέθηκαν τα περίφημα χρυσά κύπελλα που μπορούμε να θαυμάσουμε στο Εθνικό Μουσείο στην Αθήνα, κοντά στα χρυσά κοσμήματα των Μυκηνών.

Αυτός, λοιπόν, είναι ο πρώτος λόγος που το Βόρειο Νεκροταφείο είναι σημαντικό: Είναι πιθανόν οι άνθρωποι που θάφτηκαν σ' αυτό να είχαν μια σημαντική θέση στην κοινωνία. Αν ισχύει όντως αυτό, τότε μπορεί να έχουν κάποια σχέση με την βασιλική οικογένεια που ζούσε στο παλάτι περίπου δυο αιώνες αργότερα – να είναι, να το πούμε απλά, οι προ-προ-προ- ... παππούδες τους ...

Τι άλλο ξέρουμε, και τι άλλο μπορούμε να πούμε γι' αυτούς τους ανθρώπους; Χρησιμοποιώντας νέες επιστημονικές μεθόδους μπορούμε να μάθουμε πολλά πράγματα. Εδώ βλέπουμε πόσο έχει αλλάξει η αρχαιολογία τα τελευταία χρόνια. Εμείς οι αρχαιολόγοι δεν ασχολούμαστε μόνο με πανέμορφα μαρμάρινα αγάλματα ή βυζαντινές εικόνες. Τώρα πια στην αρχαιολογία χρησιμοποιούμε πολλές διαφορετικές μεθόδους, που τις δανειζόμαστε από τις θετικές επιστήμες, από τη φυσική, τη χημεία, τη βιολογία. Ας δούμε, λοιπόν, τι μπορούμε να διαπιστώσουμε εξετάζοντας προσεκτικά τους σκελετούς που βρίσκουμε στους τάφους. Πρώτον, βλέπουμε ότι στο νεκροταφείο θάφτηκαν οικογένειες, άντρες, γυναίκες και παιδιά. Αλλά με μία διαφορά: τα μικρά παιδιά και τα μωρά είναι πολύ λίγα – φαίνεται λοιπόν ότι στο οργανωμένο νεκροταφείο θάβανε τους μεγάλους, ενώ τα ανήλικα παιδιά τα θάβανε ακόμη ανάμεσα στα σπίτια ή κάτω από το δάπεδο του σπιτιού – όπως κάνανε παλιά. Τα λίγα παιδάκια που βρήκαμε είναι θαμμένα κουλουριασμένα, σαν να κοιμούνται – πάλι σύμφωνα με τα παλιά, παραδοσιακά έθιμα – ενώ οι μεγάλοι είναι συνήθως ξαπλωμένοι σε ύπτια θέση. Μπορούμε σχεδόν να διαβάσουμε την σκέψη των ανθρώπων της εποχής – ίσως για τους συγγενείς τους, τον πατέρα ή την μητέρα τους, να ακολουθούν τις νέες συνήθειες, αλλά για τα παιδιά τους διαλέγουν αυτό που ξέρουν, αυτό που αισθάνονται πιο δικό τους, πιο γνώριμο και παρηγορητικό.

Μπορούμε όμως να μάθουμε και πολλά άλλα πράγματα εξετάζοντας ή κάνοντας χημικές αναλύσεις στα ανθρώπινα κόκκαλα: Πρώτα απ' όλα, μπορούμε να τα χρονολογήσουμε με ακρίβεια χρησιμοποιώντας την μέθοδο του ραδιάνθρακα – κι αυτό είναι απολύτως απαραίτητο στους τάφους που δεν περιέχουν κύπελλα ή κανάτες (που όπως είδαμε παραπάνω μας βοηθάνε στην χρονολόγηση). Δεύτερον, παρατηρώντας προσεκτικά τους σκελετούς μπορούμε να διαπιστώσουμε εάν οι άνθρωποι είχαν προβλήματα υγείας ή εάν υπέφεραν από κάποιες αρρώστιες, όπως π.χ. ραχίτιδα, αναιμία, ελονοσία, κλπ. (αν και βέβαια δεν αφήνουν όλες οι αρρώστιες ίχνη στον σκελετό). Επίσης, στον σκελετό φαίνεται εάν ο άνθρωπος δούλευε σκληρά όσο ζούσε, εάν κουβαλούσε βάρη ή έτρεχε, γιατί η έντονη σωματική προσπάθεια αφήνει ίχνη στον σκελετό. Μπορούμε να μάθουμε επίσης αν έτρωγαν καλά ή αντίθετα εάν υποσιτιζόνταν (πράγμα όχι ασυνήθιστο στις προϊστορικές κοινωνίες). Μάλιστα, με μία ειδική μέθοδο που ονομάζεται «ανάλυση των σταθερών ισότοπων» (stable isotope analysis) μπορούμε να διαπιστώσουμε και τι έτρωγαν – π.χ. εάν τρώγανε κυρίως λαχανικά ή δημητριακά, ακόμη κι αν έτρωγαν συγκεκριμένα βρώμη – ή αντίθετα, εάν έτρωγαν κρέας και γαλακτοκομικά προϊόντα ή ψάρια και θαλασσινά. Η ανάλυση του DNA μάς επιτρέπει να καταλάβουμε επίσης εάν οι άνθρωποι που θάφτηκαν στον ίδιο τάφο, ή σε

γειτονικούς τάφους ήταν συγγενείς, αλλά και αν ήταν ντόπιοι ή ήρθαν από άλλες περιοχές. Βέβαια όλες αυτές οι αναλύσεις παίρνουν χρόνο και κοστίζουν πολύ – η αρχαιολογία είναι ακριβή επιστήμη ...⁵ Σε λίγο καιρό, μέχρι το τέλος του 2016, ελπίζουμε να έχουν ολοκληρωθεί όλες αυτές οι αναλύσεις – και τότε θα μπορούμε να αναπαραστήσουμε την ζωή και τον θάνατο των ογδόντα περίπου ανθρώπων που είναι θαμμένοι στο νεκροταφείο. Αυτός είναι λοιπόν ο δεύτερος λόγος που είναι σημαντική η ανασκαφή του Βόρειου Νεκροταφείου στον Άγιο Βασίλειο: γιατί γίνεται σύμφωνα με τις τελευταίες επιστημονικές μεθόδους, γιατί μπορούμε να μάθουμε πράγματα που πριν από λίγα χρόνια δεν μπορούσαμε να τα φανταστούμε – και γιατί μας δείχνει πόσο έχει η αλλάξει η αρχαιολογία τις τελευταίες δεκαετίες.

Τέλος, υπάρχει άλλος ένας λόγος που η ανασκαφή του Βόρειου Νεκροταφείου είναι σημαντική: Σε ένα αρχαίο νεκροταφείο βρισκόμαστε αντιμέτωποι με το παρελθόν, μπορούμε να αγγίξουμε ανθρώπους που ζήσανε τρισήμιση χιλιάδες χρόνια πριν και να φανταστούμε τα αισθήματα, τις αγωνίες και τον πόνο τους. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς αρχαιολόγος, ή να έχει ειδικές γνώσεις για να συγκινηθεί, όταν βλέπει ένα μικροσκοπικό λάκκο με ένα μωρό προσεχτικά ακουμπισμένο στο έδαφος, σκεπασμένο με μια μικρή πλάκα και ένα κυπελλάκι τοποθετημένο ανάποδα πάνω της - σαν αυτός που το έβαλε εκεί (η μητέρα; ο πατέρας;) να ήθελε να πει ότι δεν θα χρησιμοποιηθεί ποτέ πια. Κάποιες ταφές μάς προβληματίζουν και μας γεμίζουν ερωτήματα: Σε έναν μεγάλο λάκκο βρήκαμε ένα ζευγάρι, έναν άνδρα και μια γυναίκα, γύρω στα σαράντα⁶, σφιχταγκαλιασμένους, με το κεφάλι της γυναίκας να γέρνει απαλά στην παλάμη του άντρα. Είναι βέβαιο ότι πέθαναν την ίδια στιγμή – πώς συνέβη όμως αυτό και γιατί; Και γιατί τους θάψανε μαζί; Μπορεί η μελέτη των σκελετών να μας δώσει την απάντηση, μπορεί όμως και να μην το μάθουμε ποτέ με απόλυτη βεβαιότητα. Δεν πειράζει, κάτι από το παρελθόν θα μας ξεφεύγει πάντα. Ίσως αυτό είναι και η γοητεία του.

Το αγκαλιασμένο ζευγάρι (φωτ. Β. Γεωργιάδης)

⁵ Ευτυχώς τα έξοδα τα καλύπτει το ολλανδικό ίδρυμα Ammodo, που δίνει ερευνητικές υποτροφίες σε επιστήμονες.

⁶ Δηλαδή για την εποχή, ηλικιωμένοι – όπως είπαμε παραπάνω, οι άνθρωποι τότε ζούσανε κατά μέσο όρο 35 χρόνια, καθώς δεν υπήρχαν φάρμακα και αντιβιοτικά.

Η ανασκαφή του νεκροταφείου τώρα τέλειωσε, και ο χώρος σκεπάστηκε. Τώρα θα μελετήσουμε τα ευρήματα, θα εξετάσουμε προσεχτικά τους σκελετούς, θα κάνουμε τις αναλύσεις, θα κάνουμε ομιλίες σε συνέδρια σε όλον τον κόσμο, θα γράψουμε άρθρα και ένα ολόκληρο βιβλίο για το νεκροταφείο. Ελπίζουμε όμως στο μέλλον να οργανώσουμε μια έκθεση στο Ξηροκάμπι για να σας δείξουμε τα αποτελέσματα της δουλειάς μας!

Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου

Ιστορικά τοπωνύμια της περιοχής μας

Καστράκι, το· ονομασία θέσης πάνω σε λόφο δυτικά του Ξηροκαμπίου. Το μικρό αυτό οχύρωμα χρησίμευε ως παρατηρητήριο κυρίως και συνδουαζόταν με το Καταφύγι (μικρό φρούριο) στη χαράδρα του Ανακόλου πάνω από το Ξηροκάμπι. Τέτοια καταφύγια είχαν χτιστεί στα περάσματα του Ταυγέτου και του Πάρνωνα, με επίνευση των Βενετών, στο πλαίσιο λήψης μέτρων προστασίας των κτήσεών τους, στη διάρκεια του Α΄ Βενετοτουρκικού πολέμου (1463-1479)¹. Σήμερα το Καστράκι δεν υπάρχει. Το κατεδάφισαν οι κάτοικοι για να στηρίξουν με επιχωμάτωση τα ελαιόδεντρά τους². Το Καστράκι ήλεγχε οπτικά την περιοχή Αρκασά – Αγίου Βασιλείου. Το 1941, όταν έφτασαν οι Γερμανοί στη Σπάρτη, οι Ξηροκαμπίτες εγκατέλειψαν το χωριό. Νέοι, αυτοί κυρίως που είχαν πολεμήσει στην Αλβανία, στάθηκαν στο Καστράκι παρατηρώντας την πεδιάδα. Ένα μικρό παιδί, ενημερωμένο σχετικά, είχε ανεβεί στο καμπαναριό της Αγίας Τριάδας και, όταν είδε το σήμα που έκαναν αυτοί που ήταν στο Καστράκι, άρχισε να χτυπά την καμπάνα. Κάπως έτσι είχε αρχίσει η Κατοχή στο Ξηροκάμπι.

Σταυροπήρι (αντί Σταυροπήγι), το· όνομα θέσης δυτικά της Κουμουστάς, σε μικρή απόσταση από το χωριό. Η λ. είναι μεσαιωνική (σταυροπήγιον) και σημαίνει στερέωση σταυρού στο έδαφος (σταυρός – πήγνυμι)³, στο σημείο όπου επρόκειτο να χτιστεί εκκλησία. Τον σταυρό στέλνει ο Πατριάρχης για να τοποθετηθεί στα θεμέλια ναού, κυρίως μοναστηριακού, ως ένδειξη ότι αυτός υπάγεται στη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου και όχι του επιχώριου μητροπολίτη. Σταυροπηγιακό ήταν το μοναστήρι της Ζερμπίτσας. Σε σιγίλλιο του 1799 ο Οικουμενικός Πατριάρχης επιβεβαιώνει: «*την πατριαρχικήν και σταυροπηγιακήν αζίαν του ημετέρου σταυροπηγιακού μοναστηρίου τούτου*»⁴. Εδώ ασφαλώς δεν πρόκειται για ναό. Το τοπωνύμιο πρέπει να συνδυαστεί με τοποθέτηση σταυρού προς αποτροπή κάποιου κακού, που μπορούσε να προκληθεί από μεταδοτική νόσο, φονικό κ.ά.

¹ Θ. Σ. Κατσουλάκου, Τα Καταφύγια του δήμου Φάριδος και η σημασία τους στον Α΄ Βενετοτουρκικό πόλεμο (1763-1479), Η Φάρις 2 (1979) 25-27.

² Μαρτυρία Π. Η. Κομνηνού (2015).

³ Βλ. Λεξικό Δουκάγιου (Du Cange).

⁴ Θ. Ν. Σιμόπουλου, Η ιερά Μονή Ζερμπίτσας, Εκδ. Γρηγόρη, Αθήναι 1966, σ. 44.

Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη
Η Πλατεία 25ης Μαρτίου

Η κεντρική πλατεία του Ξηροκαμπίου, που λίγοι θυμούνται ή γνωρίζουν ότι ονομάζεται Πλατεία 25ης Μαρτίου, μετασκευάζεται και μεταμορφώνεται αυτή την εποχή μετά από πολλούς σχεδιασμούς, προτάσεις και συζητήσεις. Η αισθητική και η λειτουργικότητά της στην νέα της μορφή θα συζητηθούν και θα κριθούν μετά από καιρό.

Μια άποψη της Πλατείας 25ης Μαρτίου, όπως ήταν το 1966, φαίνεται στην παρακάτω φωτογραφία.

Στη φωτογραφία αυτή που "τράβηξε" ο μαθητής –τότε– Γ. Θ. Καλκάνης από το σπίτι του Ηλία Καπετανάκου, φαίνεται ο μοναδικός τότε πλάτανος, οι νεραντζιές και η μουριά –στο βάθος– που δεν υπάρχουν πια, ένα ταξί από τα πολλά που υπήρχαν τότε, το περίπτερο μπροστά και το φαρμακείο στο βάθος, καθώς και πλήθος χωριανών μας που βολτάρουν ή κάθονται στα τραπεζάκια των καφενείων. Όλοι "με τα καλά τους". Η φωτογραφία στην έντυπη έκδοσή της εφημερίδας είναι ελαφρά επεξεργασμένη, όμως στην ηλεκτρονική της έκδοση έχει αναρτηθεί όπως τραβήχτηκε με τη φωτογραφική μηχανή instamatic της εποχής. (βλ. σελ. 33)

Ήταν Μεγάλη Παρασκευή, όταν έγινε η φωτογράφιση, και κατά την παράδοση αυτή την ημέρα γινόταν μεγάλο παζάρι στην πλατεία. Ντόπια οπωροκηπευτικά

προϊόντα ήταν τοποθετημένα από τους παραγωγούς τους κάτω από τις νεραντζιές στην ανατολική πλευρά της πλατείας καθώς και στο δρόμο προς την ΑγιαΤριάδα. Πολλοί αγοραστές ή απλώς περίεργοι φαίνονται στη φωτογραφία να είναι συγκεντρωμένοι γύρω από τους αυτοσχέδιους πάγκους. Παράλληλα, αυτή την ημέρα οργανωνόταν και αγοροπωλησία ζώων – η ζωοπανήγυρις– στην πλατεία του τωρινού κοινοτικού κτιρίου.

Παζάρι (ή "λαϊκή αγορά" όπως θα λέγαμε σήμερα) γινόταν κάθε Παρασκευή, όμως αυτό της Μεγάλης Παρασκευής ήταν το μεγαλύτερο. Εκτός της αγοράς και πώλησης προϊόντων ή ζώων, αλλά και προμηθειών των οικογενειών ή και δώρων για το Πάσχα, το παζάρι της Μεγάλης Παρασκευής ήταν και μια ευκαιρία συνάντησης των κατοίκων του χωριού αλλά και των κατοίκων των γύρω χωριών.

Σε μια άλλη φωτογραφία φαίνεται η αποκάλυψη της σχετικής μαρμάρινης πλάκας με το όνομα της πλατείας, το 1963 ή 1964. Η πλάκα υπάρχει ακόμη στον τοίχο του Καπεταναϊκού σπιτιού στην πλατεία, απέναντι στο περίπτερο. Την αποκάλυψη της πλάκας κάνει σε ειδική τελετή ο τότε πρόεδρος της Κοινότητας Νικόλαος Κουμουστιώτης. Προφανώς η τελετή θα οργανώθηκε την ημέρα της επετείου της 25ης Μαρτίου αυτής της χρονιάς, όπως διαπιστώνεται και από την αφίσα με τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη που έχει κολληθεί στον τοίχο, αλλά και τα εορταστικά σημαϊάκια που φαίνονται στην πλατεία.

Θα είχαν ασφαλώς προηγηθεί της αποκάλυψης της πλάκας λειτουργία και δοξολογία στην ΑγιαΤριάδα, καταθέσεις στεφανιών και απαγγελίες ποιημάτων στο μνημείο των πεσόντων έξω από την εκκλησία, ομιλίες από τους εκπαιδευτικούς και η καθιερωμένη παρέλαση των μαθητών στον κεντρικό δρόμο.

Σχετικά με το όνομα της πλατείας, είναι γεγονός ότι αυτό δε χρησιμοποιείται από τους κατοίκους, ούτε τώρα αλλά ούτε και στο παρελθόν. Συνήθως –κυρίως παλαιότερα– την αποκαλούσαμε "αγορά" γιατί πάντα σε αυτήν ήταν συγκεντρωμένη η εμπορική δραστηριότητα του χωριού.

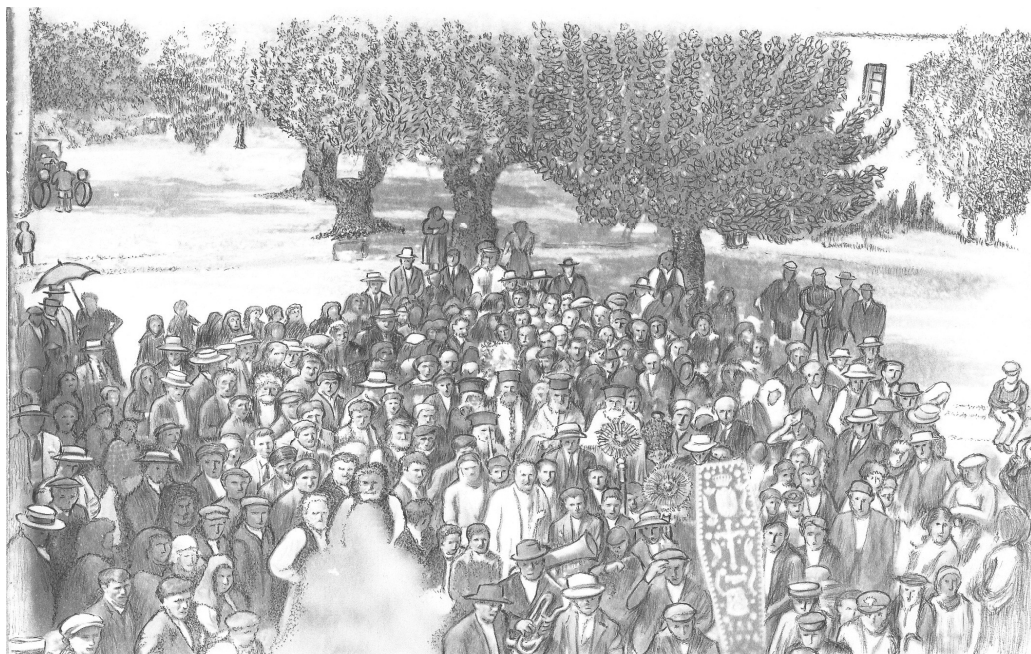
Τα καταστήματα που λειτουργούσαν στην "αγορά" κατά τη δεκαετία του 1970 είχαν καταγραφεί και περιγραφεί ένα προς ένα στα πρώτα τεύχη (1ο, 2ο και 3ο) της εφημερίδας Το Ξηροκάμπι (βλ. <http://micro-kosmos.uoa.gr> → η Φάρις), του έτους 1966. Εκεί έχουν καταγραφεί και οι ιδιοκτήτες των καταστημάτων, με τις δραστηριότητες και τις ιδιαιτερότητές τους, για να διασωθεί η ιστορία της πλατείας.

Από τη μελέτη αυτής της καταγραφής, διαπιστώνεται ότι οι εμπορικές δραστηριότητες στην πλατεία τότε δεν περιορίζονταν μόνο σε καφενεία ή εστιατόρια και ταβέρνες. Υπήρχαν και πολλά εμπορικά καταστήματα πώλησης ενδυμάτων και υποδημάτων, παντοπωλεία, αλλά και παραγωγικές βιοτεχνίες, όπως ραφτάδικα, τσαγκάρικα, φαναρτζίδικα, ξυλουργεία ... Ακόμη και το φαρμακείο της εποχής ήταν (και) φαρμακοποιείο, όπως και σε πολλά υπόγεια μπακάλικων ή καφενείων γινόταν ζύμωση και ωρίμανση κρασιών. Μια αντίστοιχη συγκριτική καταγραφή τώρα των

σημερινών καταστημάτων της αγοράς –μετά από 50 χρόνια– θα ήταν ενδιαφέρουσα και αποκαλυπτική της πορείας της οικονομίας του χωριού, αλλά και χρήσιμη (...)

Όμως η Πλατεία της 25ης Μαρτίου δεν ήταν πάντα "πλατεία". Μέχρι τουλάχιστον το 1924, η πλατεία ήταν ένα αδιαμόρφωτο χωράφι με δέντρα και ελάχιστα κτίρια, όπως φαίνεται στην παρακάτω φωτογραφία.

Η φωτογραφία έχει τραβηχτεί τον Μάιο του 1924, πιθανότατα από τον εξώστη με τις καμάρες που τώρα στεγάζει το καφενείο Λαμπρινού στα ανατολικά της σημερινής πλατείας, κατά την κηδεία της Σταυρούλας Λάσκαρη, χήρας Νικολάου Π. Κονίδη και γιαγιάς του Θεόδωρου Κατσουλάκου. Βλέπουμε στη φωτογραφία το βόρειο μέρος της σημερινής πλατείας, αδιαμόρφωτο με ελιές και μουριές. Δεξιά φαίνεται το Κομνηναίικο σπίτι. Και σε αυτή τη φωτογραφία έχει γίνει ελαφρά επεξεργασία για την έντυπη εκδοχή της εφημερίδας, ώστε να γίνονται διακριτές οι λεπτομέρειες, όμως στην ηλεκτρονική εκδοχή της η φωτογραφία έχει αναρτηθεί όπως "τραβήχτηκε" με φωτογραφική μηχανή με πλάκα, στερεωμένη σε τρίποδο. (βλ. σελ. 33)

Στη φωτογραφία φαίνεται πολύς κόσμος, αφού οι Λασκαραίοι και οι Κονιδαίοι ήταν σόγια μεγάλα. Όλοι "με τα καλά τους". Διακρίνονται πέντε ιερείς, εξαπτέρυγα και εκκλησιαστικά φανάρια, τρεις τουλάχιστον φουστανελοφόροι, γυναίκες που σχεδόν όλες φορούν μαντίλες στο κεφάλι, μία με ομπρελίνο, πάρα πολλοί άντρες με γαλλικά ψαθάκια και πολλοί με τραγιάσκες ή "κούκους", μαθητές με "κουκουβάγιες" (κάτω δεξιά), η δασκάλα τους που τους προσέχει (επίσης κάτω δεξιά), ένας μουσικός με σουσόφωνο –μεγάλο χάλκινο πνευστό μουσικό όργανο που αγκαλιάζει το σώμα του μουσικού– (κάτω στο κέντρο) και ένα παλιό, μικρό φορτηγό αυτοκίνητο της εποχής (στο βάθος αριστερά) ...

Το σπίτι στην πάνω στροφή του δρόμου

Μια μέρα, πριν από λίγους μήνες, επ' ευκαιρία μιάς μνημόσυνης τελετής, βρέθηκα στο μικρό κοιμητήριο του Ιερού Ναού της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στα Κατσουλαίικα Ξηροκαμπίου. Και ενώ προσπαθούσα να μετρήσω τις γνωστές και άγνωστες απουσίες από τα ονόματα και τις φωτογραφίες, που υπήρχαν πάνω στις μαρμάρινες πλάκες των μνημάτων, η ματιά μου έπεσε σε μία φωτογραφία γυναίκας, που υπήρχε σ' ένα από αυτά.

Η γυναίκα της φωτογραφίας μου ήταν άγνωστη. Μόνο το χαραγμένο στο μάρμαρο ονοματεπώνυμό της παρέπεμπε σε γνωστή τοπική οικογένεια. Μου έκανε όμως εντύπωση αυτή η μορφή. Είχε κάτι ξεχωριστό, έτσι όπως το πρόσωπό της σε νεαρή ηλικία είχε αποτυπωθεί στο χαρτί της φωτογραφίας. Εξέπεμπε μια ζεστή αίσθηση γυναικείας λάμψης και ομορφιάς, που σαν μαγνήτης τραβούσε την περαστική ματιά πάνω της. Έχει και ο χρόνος τις καλές του στιγμές, σκέφτηκα, αρκεί μόνο να δούμε ή και να κατανοήσουμε πόσα και πόσα από τα όμορφα και τα σημαντικά του κόσμου, είναι κάποιες μικρές στιγμές μιάς αιωνιότητας¹.

Έτσι και η γυναίκα της φωτογραφίας. Μπορεί να έφυγε από τη ζωή, όταν πλέον συμπληρώθηκαν τα περασμένα χρόνια της ανθρώπινης αντοχής της, αλλά ο χρόνος τής φέρθηκε γενναιόδωρα. Είχε, φαίνεται, την εύνοιά του. Δεν την εγκατέλειψε στη λήθη, όπως σε κάποιες άλλες ανάλογες περιπτώσεις, ίσως να φάνηκε απρόσεκτος ή ακόμη και άδικος. Την άφησε σαν μια ξεχωριστή γυναικεία παρουσία, να εκπέμπει αυτό που μοιάζει με φως, όπως συμβαίνει γύρω από τα πρόσωπα εκείνων, που τους έλαχε να αξιωθούν κάτι παραπάνω από τους άλλους.

Και την έβαλε μέσα σε μια παλιά φωτογραφία νέα και ωραία, σαν να 'τανε από τότε που μέσα σε ξύλινο κάδρο στόλιζε κάποιο δωμάτιο του σπιτιού της στην Αμερική. Δίπλα σε άλλες φωτογραφίες αγαπημένων προσώπων. Όλοι μαζί, παρόντες και απόντες, στον ίδιο οικείο χώρο του ίδιου ακίνητου χρόνου. Όπως κάποτε που όλοι μαζί χωρούσαν στο πατρικό σπίτι στα Κατσουλαίικα και όπου νοερά κάθε βράδυ γύριζαν και τριγύριζαν μέσα – έξω, λες και ποτέ δεν είχαν φύγει απ' αυτό. Και οι φευγάτοι όλο πήγαιναν και όλο γύριζαν, μηδενίζοντας τις αποστάσεις μέσα από μια αέναη εξακτίνωση της αναπόλησης και της βαθειάς πίστης στο όνειρο της γλυκειάς επανόδου.

Το «νόστιμον ήμαρ» πάντα είναι κοντά για τον ονειροπόλο ταξιδευτή. Αυτό το γνώριζε πολύ καλά η Αμαλία, η κόρη του Χρήστου Λιντζέρη από τα Κατσουλαίικα. Πάντως η σκέψη είναι πιο γρήγορη για όλα τα ταξίδια. Και σε κάθε περίπτωση είναι μια λύση ανάγκης. Φτάνει και γυρίζει στον προορισμό σε ελάχιστο χρόνο. Όμως το διαρκές πήγαινε – έλα του μυαλού την είχε αποκάμει. Ο νους κρατούσε γερά, αλλά ο χρόνος έφευγε. Άλλο πράγμα είναι να ταξιδεύεις νοερά, σε κάτι που θυμάσαι. Και άλλο είναι το ταξίδι της επιστροφής, που σε φτάνει σε όλα εκεί, απ' όπου έφυγες.

Το ισόγειο μικρό σπίτι στην πάνω στροφή του Αρκασά² είχε παλιώσει. Φαινόταν εγκαταλειμμένο. Τα κεραμίδια της σκεπής είχαν χορταριάσει. Οι τοίχοι είχαν

¹ «Μια μικρή στιγμή, μία αιωνιότητα»: παράφραση τίτλου κινηματογραφικής ταινίας του 1998 με τον τίτλο «Μία αιωνιότητα και μία ημέρα» του διεθνούς φήμης αείμνηστου Έλληνα σκηνοθέτη Θεοδώρου Αγγελόπουλου.

² Αρκασάς: μικρός ιστορικός οικισμός της Τοπικής Κοινότητας Ξηροκαμπίου του Δήμου Σπάρτης.

ξεφτίσει και ήταν πράσινοι από την υγρασία. Και η ομίχλη έμπαινε παντού από τα ξεμανταλωμένα πορτοπαράθυρα.

Λίγοι γνώριζαν, πως ήταν Κουντουραίικο από την μητρική ρίζα και ίσως κι αυτοί να αγνοούσαν, πως τούτο είχε δοθεί από την οικογένεια στην Αμαλία, που με τον αδελφό και την μία από τις τρεις αδελφές της είχε φύγει για την Αμερική στα χρόνια της μεγάλης φυγής. Τότε που τα νέα παιδιά του τόπου μας στοιβάζοντας τα νιάτα και τις χάρες τους σε φτωχές ταξιδιωτικές αποσκευές, έφευγαν σε άγνωστους τόπους σαν τους αρχαίους ταξιδευτές των μακρινών λιμανιών για αναζήτηση μιάς νέας τύχης.

Το σπίτι μπορεί να ήταν μικρό, αλλά σίγουρα μπορούσε να χωρέσει την Αμαλία με τις προηγούμενες και τις επόμενες μέρες της. Το είχε αποφασίσει. Ναι, ο νους κρατούσε ακόμη, ο χρόνος όμως βάραινε. Εδώ θα ζούσε, για όσο ακόμη θα μπορούσε να σηκώνει το βάρος του. Μαζί με όσα της είχαν λείψει στην ξενιτειά και με όσα είχε ξεχάσει πως υπήρξαν. Και όσο πιο κοντά ερχόταν η «νόστιμη» ημέρα, άλλο τόσο το μικρό σπίτι τής πάνω στροφής του Αρκασά ετοιμαζόταν.

Αλλάζε και στολιζόταν για την υποδοχή. Νέα σκεπή με κόκκινα κεραμίδια. Σοφατισμένο και φρεσκοασπρισμένο. Παράθυρα έτοιμα να ανοίξουν. Περιφραξη ζυγισμένη. Αυλόγυρος ανοικτός και λουλουδιασμένος. Και μέσα οι τοίχοι φωτεινοί στα γυναικεία χρώματα τα απαλά, που ξεκουράζουν τα αποσταμένα μάτια και γαληνεύουν τον ανήσυχο νου. Και στην καθιστική γωνιά δίπλα στην πόρτα της εισόδου τα εικονίσματα της προσευχής του όρθρου και του εσπερινού, κάτω από το ακοίμητο καντήλι των φυλαγμένων από την πατρομητρική πίστη παρακλήσεων και ευχαριστιών. Και αντικριστά η θέση για τα κάδρα με τις φωτογραφίες. Των γονέων, των αδελφών και ένα με την ίδια μέσα, φυλακτό από τον χρόνο, ο οποίος προνόησε για μια τέτοια μεγάλη ώρα, όμοια με μια μικρή στιγμή αιωνιότητας.

Και το σπίτι όλο και περίμενε να φτάσει ο χρόνος και να ανοίξει η εξώπορτα. Αφουγκραζόταν για κάποιο άκουσμα καλωσορίσματος. Κοιτούσε τριγύρω για κάποιο σημάδι. Ρωτούσε ακόμη και κάποια από τα πουλιά, εκείνα που από παλιά έφερναν τις καλές ειδήσεις. Τίποτα. Κανένα ταξίδι δεν φάνηκε. Καμιά είδηση ερχομού δεν ακούστηκε. Μόνο ο ταχυδρόμος άνεμος θα μπορούσε, κάτι να πει στο διάβα του. Αλλά ούτε κι αυτός τόλμησε. Η είδηση του θανάτου είναι σκληρή. Ορφανεύει ακόμη και τα σπίτια. Και όποιος δεν ξέρει ... από ορφάνια. Καλό είναι τέτοια είδηση να μη φτάσει ποτέ. Ας μένει έτσι πάντα να περιμένει, έτοιμο να ανοίξει για να υποδεχθεί κάποιον άλλον μακρινό ή και κοντινό ερχομό, που τίποτα αυτή τη φορά να μην μπορέσει να τον εμποδίσει.

Το ταξίδι της Αμαλίας έμεινε εκεί, απ' όπου έμελλε να κινηθεί. Έμεινε δίχως καν να αρχίσει. Το πρόλαβε ο απρόβλεπτος θάνατος. Που μπήκε μπροστά και ξεγέλασε το όνειρο της επιστροφής. Έμεινε όμως σαν ένα σημάδι πάνω σε παλιό χάρτη ακριβών προορισμών, που οι ταξιδιωτικές συντεταγμένες του έδειχναν τον δρόμο της επιστροφής στο μικρό σπίτι της πάνω στροφής του Αρκασά, όπου και θα τελείωνε και το ταξίδι και το όνειρο. Και ο παλιός αυτός χάρτης υπάρχει. Φυλάσσεται καλά στις ψυχές των επιστροφών των όπου γης ταξιδευτών. Είναι σίγουρο πως οι ευχές αυτών που περιμένουν, προεξοφλούν το αντάμωμα με το όνειρο, όμοια σαν ευλογημένη ημέρα αιωνιότητας.

Το όνειρο με τα χίλια πρόσωπα. Αυτή η εσώτερη ανθρώπινη λειτουργία του διαρκούς πόθου. Της ελπίδας. Και της επιθυμίας. Που άλλοτε έρχεται και μένει. Και

άλλοτε γίνεται άφαντο και χάνεται. Που ομορφαίνει τη ζωή και κρατά ψηλά το νου. Και ας μη γνωρίζουμε που πάει μετά, αν συμβεί και κάπου χαθεί στον δρόμο του. Αλλά και τότε, κάπου πρέπει να πλανιέται σαν μία αμυδρή σκιά ανθρώπινης επιβεβαίωσης. Και ίσως κάποτε και ως διακριτική εναλλαγή συνειρμών προς μια νοητή κατεύθυνση μεταλλαγής και μετάστασης.

Η Αμαλία δεν έφτασε ποτέ στο σπίτι της πάνω στροφής. Το όνειρό της όμως κράτησε. Δεν έσβησε στο άγνωστο. Έγινε το ίδιο ταξίδι ερχομού και, περνώντας πάνω από πλατειές θάλασσες, ψηλά βουνά κι απέραντες πεδιάδες έφτασε ως εδώ. Ήταν αυτό που επιθυμούσε να κάνει γι' αυτήν, ώστε να την διαφυλάξει από την ανυπαρξία. Από ολόκληρο τον θάνατό της. Και έγινε έτσι, σαν κάτι που φαντάζει αλλόκοτο και ξένο με τα ανθρώπινα. Σαν αόρατη λάμψη έκ-στασης μιας άτυχης απουσίας για την οποία ο χρόνος ευτυχώς είχε προνοήσει, και από πριν την είχε βάλει μέσα στην παλιά φωτογραφία της. Τότε που ήταν νέα στα χρόνια και ωραία στον φακό των αισθήσεων και παραισθήσεων.

Και φαίνεται σαν μακρινή αλήθεια, πως η φωτογραφία, έστω και στο κενοτάφιο του κοιμητηρίου στα Κατσουλαίικα, ίσως να είναι και κάτι παραπάνω από μια απλή φωτογραφία. Ίσως να είναι και μια μεταλλαγμένη εικόνα του ονείρου της, που δεν είχε την τύχη να ταξιδέψει αυτούσιο μαζί της στον επιθυμητό προορισμό τους. Έστω και έτσι. Έγινε και αυτό μια αόρατη διακριτή φωτογραφία. Και θα υπάρχει εκεί στο μνήμα, όσο ο επισκέπτης του κοιμητηρίου στα Κατσουλαίικα θα μπορεί, κοιτώντας τη φωτογραφία της Αμαλίας, να βλέπει μέσα σ' αυτήν τόσο την ίδια όσο και το όνειρό της.

Το σπίτι στη πάνω στροφή του Αρκασά. Η ξενιτειά. Το ταξίδι. Το όνειρο. Η φωτογραφία. Ο θάνατος. Κάθε λέξη και όλες μαζί μια αφήγηση για την Αμαλία. Για τη μούσα του μικρού κοιμητηρίου στα Κατσουλαίικα. Για τη μούσα της γραφής. Μια μικρή ιστορία στη μνήμη της ίδιας. Και στη μνήμη του ολόκληρου ονείρου της.

Ξηροκάμπι, 15 Δεκεμβρίου 2015

Παναγιώτη Ι. Κονίδη

Η ίδρυση της Αθλητικής Ένωσης Φάριδος

Η δημιουργία της Α.Ε.Φ. ήταν μια ιδέα που ωρίμαζε για μεγάλο χρονικό διάστημα στις σκέψεις συνδημοτών μας, ανθρώπων κυρίως από το Ξηροκάμπι, με αγάπη για τον τόπο και ενδιαφέρον για τα παιδιά όλης της Φάριδας. Με σκοπό την προώθηση του αθλητικού ιδεώδους και της άμιλλας και με βασική φιλοσοφία τη διαφάνεια σε κάθε δραστηριότητα, η αρχική ιδέα έπρεπε να πάρει το δρόμο της υλοποίησης. Έτσι, τον Ιούνιο του 2015 έγινε η πρώτη συγκέντρωση με συμπολίτες που πίστεψαν στην ιδέα αυτή και τον Ιούλιο εγκρίθηκε το καταστατικό με προσωρινό συμβούλιο. Η Αθλητική Ένωση Φάριδος εντάχθηκε ως νεοϊδρυθείς σύλλογος στην Ελληνική Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης και σήμερα αριθμεί 65 εγγεγραμμένους αθλητές από 4 ως 16 χρονών, ενώ έχουν ήδη δημιουργηθεί τμήματα ακαδημιών παιδών, παμπαίδων, κορασίδων, πανκορασίδων.

Οι ομάδες παιδών, παμπαίδων, κορασίδων, πανκορασίδων συμμετέχουν στο πρωτάθλημα της Ένωσης Σωματείων Πετοσφαίρισης Πελοποννήσου (Ε.Σ.ΠΕ.Π.) για την αγωνιστική περίοδο 2015-2016, που έχει ήδη ξεκινήσει, με πολύ όρεξη και θετικά αποτελέσματα. Οι προπονήσεις για τις ομάδες της πετοσφαίρισης πραγματοποιούνται στις εγκαταστάσεις του Γυμνασίου Ξηροκαμπίου από τον πρωτεργάτη της σύστασης της Α.Ε.Φ. και προπονητή πετοσφαίρισης, γυμναστή Κο Παπαδάκο Π. Κωνσταντίνο. Οι εγκαταστάσεις έχουν ήδη αναβαθμιστεί με την βοήθεια συμπολιτών μας και του Δήμου Σπάρτης. Εργασίες για την βελτίωση των αντίστοιχων γηπέδων έχουν δρομολογηθεί και στις υπόλοιπες περιοχές του Δήμου.

Η τοπική κοινωνία δείχνει να αγκαλιάζει και να εμπιστεύεται την προσπάθεια αυτή και πιστεύουμε πως η στήριξη αυτή θα είναι διαρκής. Ευχαριστούμε τους συμπολίτες μας γονείς, που μας εμπιστεύονται τα παιδιά τους, τους τοπικούς επαγγελματίες και μη, χορηγούς για την οικονομική τους στήριξη σε αυτή τη δύσκολη περίοδο και φυσικά τους παλαίμαχους του βόλλεϋ στο Ξηροκάμπι, που συμπαραστάθηκαν με κάθε τρόπο στην κίνηση αυτή. Το πρώτο συμβούλιο του συλλόγου προέκυψε μετά από αρχαιρεσίες, είναι διετούς θητείας και έχει ως εξής:

- Πρόεδρος Καραμπούλας Στέφανος
- Αντιπρόεδρος Εξαρχάκος Ηλίας
- Γραμματέας Διαμαντάκου Ευγενία
- Γενικός αρχηγός αθλητικών τμημάτων Ρηγάκος Ηλίας

Το Δ.Σ. της Α.Ε.Φ., αφότου πάρει και την άδεια προβολής φωτογραφιών των ανήλικων μαθητών από τους κηδεμόνες, θα ενεργοποιήσει την επίσημη ιστοσελίδα του Συλλόγου, όπου θα μπορούμε όλοι να ενημερωνόμαστε για τις δράσεις, τα προγράμματα των πρωταθλημάτων και τους νέους αθλητές. Επίσης, θα είναι στη διάθεση οποιουδήποτε και οι οικονομικοί απολογισμοί κάθε έτους.

Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου
Μια θαρραλέα διαφυγή

Η ιστορία μας είναι γεμάτη από ηρωικά παραδείγματα ανδρείας των Ελλήνων που αρνήθηκαν να σκύψουν το κεφάλι στη δύναμη των πολυάριθμων κατακτητών, που βεβήλωσαν τα ιερά χώματα της πατρίδος μας. Με Έλληνες, που δεν άντεχαν να υποκύπτουν στις επιθυμίες των «βαρβάρων». Ένα τέτοιο παράδειγμα Έλληνα παρουσιάζεται στο παρακάτω άρθρο. Αναφέρομαι στον Ιωάννη Τσιρίμπα κάτοικο των Ανωγείων, ο οποίος αρνήθηκε να υπακούει στις διαταγές των Ιταλών, σηκώνοντας έτσι το ανάστημά του ενάντια στους κατακτητές. Όσο και αν ακουστεί παράξενο, ο μπάρμπα-Γιάννης κατάφερε να το σκάσει κυριολεκτικά μέσα από τα χέρια των Ιταλών, οι οποίοι ποτέ δεν κατάφεραν να τον συλλάβουνε. Καλύτερα όμως να διαβάσουμε τη σύντομη, μα συναρπαστική ιστορία.

Οι Ιταλοί, τα μαύρα χρόνια της Κατοχής δεν ήταν ανελέητοι όπως οι Γερμανοί, αντίθετα όμως δεν έπρεπε κανένας Έλληνας να έχει περισσότερα αγαθά από αυτούς. Εάν κάποιος είχε περισσότερα, το αποτέλεσμα ήταν να εισβάλλουν στα σπίτια, να κλέβουν και πολλές φορές να κακοποιούν τις οικογένειες. Συνήθιζαν, επίσης, να μαζεύουν από τις πόλεις και τα χωριά, νέους άνδρες που λανθασμένα ή σωστά ήταν ύποπτοι για αντιστασιακές ενέργειες. Με λίγα λόγια, έπιασαν και τον μπάρμπα-Γιάννη μαζί με πολλούς άλλους, ως κρατούμενους. Συνήθως τους χρησιμοποιούσαν ως απλούς εργάτες και μετά από κάποιο διάστημα τους άφηναν ελεύθερους. Είναι, επίσης, άξιο να σημειωθεί πώς ο μπάρμπα-Γιάννης, όπως μας είπε, πήγαινε, πάντα πρώτος στις αγγαρείες, για να έχει την ευκαιρία να το σκάσει. Ας αφήσουμε όμως τον μπάρμπα-Γιάννη να μας διηγηθεί.

«Εκείνη λοιπόν την ημέρα ξεφορτώναμε κιβώτια στο Μενελάιον (ξενοδοχείο), το οποίο εκείνη την εποχή ήταν το αρχηγείο των Ιταλών στη Σπάρτη. Εκεί υπήρχε μία μονάδα στρατού με έναν Ιταλό επικεφαλής, που επέβλεπε την όλη διαδικασία. Έτσι, ξεχνώντας τελείως το ενδεχόμενο πως μπορούν ακόμη και να με σκοτώσουν, ούτε καν που το σκέφτηκα, ενώ μεταφέραμε κουτιά στον τρίτο όροφο, ξαφνικά ανοίγω το παράθυρο και δίνω ένα δυνατό σάλτο. Για καλή μου τύχη έπεσα πάνω στη χαμοκέλλα του αρχηγείου, όπως το είχα σχεδιάσει. Η σκεπή της χαμοκέλλας έσπασε και χτύπησα το πόδι μου. Όσο κι αν ήταν ο πόνος που ένοιωθα αφόρητος, δεν ήταν τόσο δυνατός για να με νικήσει. Συνέχισα και κατάφερα να κρυφτώ σε ένα σπίτι πάνω από το παζάρι (λαϊκή). Ενώ περίμενα εκεί αρκετή ώρα, αποφάσισα πως έπρεπε να πάρω τον δρόμο της επιστροφής προς τα Ανώγεια. Μόνος, τραυματισμένος μα περήφανος, περπατούσα τον ανηφορικό δρόμο μιας ηρωικής επιστροφής, νοιώθοντας πως ο κατακτητής δεν είναι παντοδύναμος όπως παρουσιαζόταν».

Η.Γ.Μ.

Ξηροκαμπίτες που ξενιτεύτηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος προκάλεσε πολλά δεινά στον τόπο μας. Πολλοί ήταν αυτοί που αναγκάστηκαν να ξενιτευτούν. Το φαινόμενο αυτό κράτησε περίπου τριάντα χρόνια (αρχές δεκαετίας του 1950 – τέλη δεκαετίας 1970). Από το Ξηροκάμπι έφυγαν πολλοί· άλλοι για τις ΗΠΑ, άλλοι για τον Καναδά και άλλοι για την Αυστραλία. Μερικοί από αυτούς με τα χρόνια επέστρεψαν στην πατρίδα. Στο παρόν δημοσίευμα θα κάνουμε μια προσπάθεια καταγραφής όσων Ξηροκαμπιτών έφυγαν και τον τόπο στον οποίο πήγαν. Στην παρούσα καταγραφή πιθανόν να έχουν λησμονηθεί κάποιοι εκ παραδρομής. Θα τους καταγράψουμε σε μια νέα προσπάθεια. Όσοι σημειώνονται με αστερίσκο έχουν επιστρέψει στο χωριό.

Παναγιώτης Ανδρεάκος του Πέτρου (Καναδάς), Παναγιώτης Αθανασάκος του Ηλία (Τορόντο), Ιωάννης Αθανασάκος του Ηλία (Τορόντο), Σπύρος Αθανασάκος του Ηλία (Τορόντο), Γεώργιος Αθανασάκος του Ηλία (Τορόντο), Γεώργιος Αλιφέρης του Παναγιώτη (Καναδάς), *Δημήτριος Αποστολάκος του Σπύρου (Τορόντο), Ιωάννης Αποστολάκος του Σπύρου (Τορόντο), Νικόλαος Αποστολάκος του Δημητρίου (Τορόντο), Σταυρούλα Γαβριηλίδη του Ιωάννη (Καναδάς), Βασίλειος Γιάννακας του Γεωργίου (Τορόντο), Σοφία Γιάννακα του Γεωργίου (Τορόντο), Παντελής Γιάννακας του Παναγιώτη (Τορόντο), Παντελής Γιάννακας του Θεοδόση (ΗΠΑ), Παναγιώτης Γιάννακας του Παντελή (Τορόντο), Θεοδόσης Γιάννακας του Παντελή (ΗΠΑ), Αντώνιος Γιάννακας του Χρήστου (Τορόντο), *Αναστάσιος Γιάννακας του Χρήστου (Τορόντο), *Γεώργιος Γιάννακας του Χρήστου (Τορόντο), Γεώργιος Καρκαμπάσης του Νικολάου (Τορόντο), Ευστράτιος Καρούντζος του Κωνσταντίνου (Καναδά), Ευστράτιος Κατσαρός του Δημητρίου (Δυτική Γερμανία), Ιωάννης Κατσαρός του Δημητρίου (Δυτική Γερμανία), Ματούλα Καψάλη του Δημητρίου (ΗΠΑ), Γεώργιος Κιάμος του Παναγιώτη (Τορόντο), *Γεώργιος Κληρονόμος του Παναγιώτη (Τορόντο), *Δημήτριος Κληρονόμος του Ευαγγέλου (Τορόντο), *Σωτήριος Κληρονόμος του Βασιλείου (Αυστραλία), Παναγιώτης Κληρονόμος του Ευαγγέλου (Τορόντο), Παναγιώτης Κληρονόμος του Ιωάννη (Καναδά), Παναγιώτης Κληρονόμος του Βασιλείου (Αυστραλία), Δημήτριος Κοκκορός του Σταύρου (Τορόντο), *Ελένη Κοκκορού του Σταύρου (Τορόντο), Γεωργία Κοκκορού του Σταύρου (Τορόντο), Νίκος Κοκκορός του Σταύρου (Τορόντο), Γεώργιος Κοκκορός του Σταύρου (Τορόντο), Ευστράτιος Κουμουστιώτης του Γεωργίου (Τορόντο), Δημήτριος Κουμουστιώτης του Νικολάου (Τορόντο), Δημήτριος Κουρκουτάς του Δημητρίου (ΗΠΑ), *Ευστάθιος Κρατημένος του Ευαγγέλου (Καναδάς), Ποτίτσα Κρατημένου του Ευαγγέλου (Καναδάς), *Κωνσταντίνος Κρατημένος του Παναγιώτη (ΗΠΑ), Ευστάθιος Κρατημένος του Παναγιώτη (Καναδάς), Γεώργιος Κρατημένος του Παναγιώτη (Καναδάς), Ευθύμιος Κρατημένος του Παναγιώτη (Καναδάς), Πολυτίμη Κρατημένος του Παναγιώτη (Καναδάς), *Παναγιώτης Κυριακάκος του Παναγιώτη (Τορόντο), Νίκος Κυριακάκος του Παναγιώτη (Τορόντο), Μαρία Κυριακάκου του Παναγιώτη (Τορόντο), Αθανάσιος Λαζαρίδης του Κωνσταντίνου (Κάλγκαρι), Κωνσταντίνος Λαζαρίδης του Ιωάννη (Καναδάς), Παναγιώτα Λαζαρίδη του Ιωάννη (Καναδάς), Δημητρούλα Λαζαρίδη του Ιωάννη (Καναδάς), *Ευάγγελος Λάσκαρης του Σταύρου (Καναδάς), Γεώργιος Λεονταρίτης του Σταύρου (Καναδάς), *Ηλίας Μανιάτης του

Νικολάου (ΗΠΑ), *Χρήστος Μανιάτης του Νικολάου (ΗΠΑ), Δημήτριος Μανιάτης του Νικολάου (ΗΠΑ), *Ευστράτιος Μανιάτης του Σταύρου (Τορόντο), *Γεώργιος Μανιάτης του Ανδρέα (Τορόντο), *Κώστας Μανδραπήλιας του Παναγιώτη (Καναδάς), *Ηλίας Μανδραπήλιας του Δημητρίου (Καναδάς), Κωνσταντίνος Μανδραπήλιας του Δημητρίου (Καναδάς), *Παναγιώτης Μανδραπήλιας του Δημητρίου (Καναδάς), Άγης Μανδραπήλιας του Αποστόλου (Καναδάς), Κώστας Μανδραπήλιας του Αποστόλου (Καναδάς), Γεώργιος Μανωλάκος του Ηλία (Κάλγκαρι), Βασίλειος Μανωλάκος του Ηλία (Κάλγκαρι), Καλλιόπη Μανωλάκου του Ηλία (Κάλγκαρι), Δημήτριος Μανωλάκος του Ηλία (Τορόντο), Κωνσταντίνος Μαυροειδής του Νικολάου (Καναδάς), Γεώργιος Μαυροειδής του Νικολάου (Καναδάς), Παναγιώτης Μαυροειδής του Νικολάου (Καναδάς), Ευάγγελος Μαυροειδής του Νικολάου (Καναδάς), Μαρία Μαυροειδή του Νικολάου (Καναδάς), Παναγιώτα Μαυροειδή του Νικολάου (Καναδάς), Αναστάσιος Μιχαηλίδης του Γεωργίου (Καναδάς), Γιάννης Μιχαηλίδης του Γεωργίου (Καναδάς), Βασίλης Μιχαλακάκος του Γεωργίου (Τορόντο), Σταύρος Μιχαλακάκος του Γεωργίου (Τορόντο), Ελένη Μιχαλακάκου του Θεμιστοκλή (ΗΠΑ), Σωτήρης Μιχαλακάκος του Κωνσταντίνου (Καναδάς), Κωνσταντίνος Μιχαλακάκος του Θεμιστοκλή (Καναδάς), Παρασκευή Μιχαλακάκου του Ευστρατίου (ΗΠΑ/1922), *Ευστράτιος Μιχαλακάκος του Νικολάου (ΗΠΑ/1890), Σωτήριος Μιχαλάκος του Χρήστου (Τορόντο), Αναστάσιος Μιχαλάκος του Χρήστου (Τορόντο), Αριστείδης Μιχαλάκος του Χρήστου (Τορόντο), Κωνσταντίνος Μιχαλάκος του Χρήστου (Τορόντο), Παναγιώτης Μιχαλάκος του Χρήστου (Τορόντο), Ιωάννης Μιχαλάκος του Χρήστου (Τορόντο), Λεωνίδας Μιχαλάκος του Νικολάου (Καναδά), Σταύρος Μιχαλάκος του Νικολάου (Καναδά), *Μιγάλης Μιχαλάκος του Παναγιώτη (Τορόντο), *Ελένη Μιχαλάκου του Μιχάλη (Τορόντο), Παναγιώτης Μιχαλάκος του Μιχάλη (Τορόντο), Σπύρος Μιχαλάκος του Αθανασίου (Μόντρεαλ), Ευάγγελος Μιχαλάκος του Δημητρίου (Καναδάς), Μάρθα Μιχαλάκου του Δημητρίου (Καναδάς), Μαρίνη Μιχαλάκου του Δημητρίου (Καναδάς), *Σταυρούλα Μιχαλάκου του Δημητρίου (Καναδάς), *Κωνσταντίνος Μούτουλας του Ευαγγέλου (Τορόντο), Παναγιώτης Μούτουλας του Ευαγγέλου (Τορόντο), Γεώργιος Μούτουλας του Ευαγγέλου (Τορόντο), Παναγιώτα Μούτουλα του Ευαγγέλου (Τορόντο), Χριστίνα Μούτουλα του Ευαγγέλου (Τορόντο), Ευάγγελος Μούτουλας του Λυκούργου (Τορόντο), Αγγελική συζ. Ευαγγέλου Μούτουλα (Τορόντο), Ηλίας Μούτουλας του Παντελή (Τορόντο), Κωνσταντίνος Μούτουλας του Παντελή (Γερμανία), Ευάγγελος Μούτουλας του Παντελή (Τορόντο), Γεώργιος Ξηροπόδης του Σταύρου (Τορόντο), *Κωνσταντίνος Ξηροπόδης του Σταύρου (Τορόντο), *Διαμάντω συζ. Κωνσταντίνου Ξηροπόδη (Τορόντο), Βασίλειος Ορφανάκος του Δημητρίου (Τορόντο), Ευστράτιος Ορφανάκος του Δημητρίου (Τορόντο), Γεώργιος Ορφανάκος του Δημητρίου (Τορόντο), Ευστράτιος Ορφανάκος του Βασιλείου (Καναδάς), Σωτήριος Ορφανάκος του Βασιλείου (Καναδάς), Θέμης Ορφανάκος του Σαράντου (Καναδάς), *Ηλίας Ορφανάκος του Μελετίου (Μόντρεαλ), Σταυρούλα Ορφανάκου του Μελετίου (Μόντρεαλ), Κατερίνα Ορφανάκου του Μελετίου (Μόντρεαλ), Νίκος Παναγέας του Ιωάννη (Καναδάς), Ηλίας Παναγέας του Ιωάννη (Καναδάς), Άλκης Παπαδάκος του Παναγιώτη (ΗΠΑ), Καλλιόπη Παπαδάκου και οι τρεις κόρες (ΗΠΑ), Χρήστος Παπαδάκος του Σωτηρίου (Λόντον Καναδά), Αθηνά Παπαδάκου του Σωτηρίου (Λόντον Καναδά), Γεώργιος Παπαδάκος του Νικολάου (Τορόντο), Κωνσταντίνος Παπαδάκος του Νικολάου (Τορόντο), *Νικόλαος Παπαδάκος του Μελετίου (Τορόντο),

Γεώργιος Παπαδημητρίου του Ευστρατίου (ΗΠΑ), Μαρία Παπαδημητρίου του Ευστρατίου (ΗΠΑ), Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου του Γεωργίου (Καναδάς), *Κωνσταντίνος Πήλιας του Παύλου (Τορόντο), Πίτσα Πολυμενάκου του Νικολάου (Καναδάς), Χαρίλαος Πουλακάκος του Γεωργίου (Νέα Υόρκη), Ελένη Πουλακάκου του Γεωργίου (ΗΠΑ), Μαρία Πουλακάκου του Δημητρίου (ΗΠΑ), Σταύρος Ρουσάκος του Δημητρίου (Καναδάς), Δημήτριος Ρουσάκος του Σταύρου (Καναδάς), Βασιλική Ρουσάκου του Δημητρίου (Καναδάς), Καλλιόπη Ρουσάκου του Δημητρίου (Καναδάς), Ελένη Ρουσάκου του Δημητρίου (Καναδάς), Παναγιώτης Ρουσάκος του Προκοπίου (Καναδάς), Δημήτριος Σολωμός του Ηλία (Τορόντο), Μαρία Σολωμού του Ηλία (Τορόντο), Δημήτριος Σολωμός του Ευστρατίου (Τορόντο), Γεώργιος Σολωμός του Ευστρατίου (Τορόντο), *Δημήτριος Σταθάκος του Γεωργίου (Τορόντο), Παναγιώτης Σταθάκος του Γεωργίου (Τορόντο), Ευστράτιος Σταμάτης του Πέτρου (Αυστραλία), Νούλα Σταρόγιαννη του Γεωργίου (Καναδάς), *Παναγιώτης Στούμπος του Χρήστου (Καναδάς), Πέτρος Συκιώτης του Παναγιώτη (Καναδάς), Παναγιώτης Συμεωνίδης του Γεωργίου (Καναδάς), *Σταύρος Τεκόσης του Παναγιώτη (Καναδάς), Μαρία Τεκόση του Δημητρίου (Καναδάς), Πίτσα Τεκόση του Δημητρίου (Καναδάς), Πόπη Τεκόση του Δημητρίου (Καναδάς), *Λεωνίδα Φεγγαράς του Αθανασίου (Καναδάς), *Αλέξης Φεγγαράς του Αθανασίου (Καναδάς), Ελένη Φεγγαρά του Αθανασίου (Καναδάς), Γεώργιος Φεγγαράς του Δημητρίου (Καναδάς), *Δημήτριος Φραγκής του Αναστασίου (Καναδάς), Χρήστος Φραγκής του Αναστασίου (Καναδάς), Νίκος Φραγκής του Αναστασίου (Καναδάς), Γεώργιος Φραγκής του Παντελή (Καναδάς), Σταυρούλα Φραγκή του Πανάγου (Καναδάς), *Αφροδίτη Φραγκή του Πανάγου (Καναδάς), Γεωργία Φραγκή του Πανάγου (Καναδάς), Γεώργιος Χατζηγεωργίου του Ιωάννη (Τορόντο), Μαρία Χατζηγεωργίου του Ιωάννη (Τορόντο), Κατερίνα Χατζηγεωργίου του Σάββα (Καναδάς), Σοφία Χατζηγεωργίου του Σάββα (Καναδάς), Πίτσα Χριστακάκου του Ιωάννη (ΗΠΑ), *Ηλίας Χριστάκος του Παναγιώτη (Τορόντο), Δημήτριος Χριστάκος του Γεωργίου (Καναδάς), Δημήτριος Χριστάκος του Κωνσταντίνου (Καναδάς), Παναγιώτα Χριστάκου του Κωνσταντίνου (Καναδάς), Στέλλα Χριστάκου του Κωνσταντίνου (Καναδάς), Μαρία Χριστοπούλου του Σωτηρίου (Τορόντο), Γώγα Χριστοπούλου του Γεωργίου (Τορόντο), Τζίνα Χριστοπούλου του Γεωργίου (Τορόντο), Χριστίνα Χριστοπούλου του Ιωάννη (ΗΠΑ), Χρίστος Χριστόπουλος του Ιωάννη (ΗΠΑ), Βασίλειος Χριστόπουλος του Σωτηρίου (Τορόντο), Λουκάς Χριστόπουλος του Λουκά (ΗΠΑ), Βασίλειος Χριστόπουλος του Λουκά (Τορόντο), Λουκάς Χριστόπουλος του Βασιλείου (Τορόντο), Παναγιώτης Χριστόπουλος του Ιωάννη (Τορόντο), Παναγιώτης Χρυσικός του Κωνσταντίνου (Αυστραλία), Χριστίνα Χρυσικού του Κωνσταντίνου (Αυστραλία), Βαρβάρα Ψιλάκου του Νικολάου (Καναδάς), Ποτίτσα Ψιλάκου του Νικολάου (Καναδάς).

Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη
Παλιοχωρίτικες ιστορίες

Ο Παναγιώτης Δούκας του Σταύρου γεννήθηκε στο Παλιοχώρι το έτος 1889. Στο σχολείο δεν πήγε καθόλου και έτσι έμεινε ένα χωριατόπουλο τελείως αγράμματο, ούτε την υπογραφή του δεν κατόρθωνε να γράψει.

Αρκετά νεαρός έφυγε μετανάστης στην Αμερική. Σαν αγράμματος που ήταν δεν μπορούσε να μάθει ούτε μία ξένη λέξη με αποτέλεσμα να δυσκολευτεί προς ανεύρεση εργασίας. Εν τω μεταξύ την εποχή εκείνη δεν υπήρχαν ακόμη ελληνικές επιχειρήσεις για να δουλέψει τουλάχιστον για πατριώτη. Έτσι στεναχωρημένος αποφάσισε να επιστρέψει πάλι στο χωριό του.

Όταν ήταν σε ηλικία γάμου, του έκαναν προξενιό με μία νεαρά από το Δαφνί ονόματι Ευθαλία Χαλούλου. Τώρα όμως άρχισαν τα δύσκολα για τον Παναγιώτη, ακόμη χειρότερα από την πικρή δοκιμασία της Αμερικής. Σκέφθηκε λοιπόν να πάρει μαζί του κάποιον συνοδό για να τον βγάλει ασπροπρόσωπο, αφού ήταν αγράμματος και δίσταζε πολύ για την πρώτη ημέρα γνωριμίας. Αναζήτησε λοιπόν κάποιον για βοήθεια να τον έχει ως συνοδό και να τον βγάλει από το αδιέξοδο που ένιωθε. Δηλαδή ένα άτομο μορφωμένο, καλοντυμένο και εμφανίσιμο, όπως δάσκαλο ή δικηγόρο, αλλά όχι μόνο στο χωριό του, ούτε και στα άλλα χωριά της περιοχής δεν κατόρθωσε να εύρει.

Την προσεχή Κυριακή που ακολουθούσε τότε πήγε στην Εκκλησία του χωριού του και βλέπει στο εκκλησίασμα τον Δημήτριο Βουραζέλη του Γεωργίου, που μόλις είχε επιστρέψει από την Αμερική, αφράτον και καλοντυμένον με ωραίο κοστούμι, καπέλο ρεμπούμπλικα, παπούτσια λουστρίνια και λουλουδάκι στο πέτο του σακακιού του και είπε μέσα του: Ίδού αυτός είναι ο άνθρωπος που θα με συνοδεύσει, μοιάζει πολύ καλύτερος από δάσκαλο ή δικηγόρο και μάλιστα, αφού είναι συγχωριανός μου, θα τον παρουσιάσω και ως συγγενή μου πρώτου βαθμού.

Κάποιο καλοκαιρινό πρωινό του 1922, αφού τοποθέτησαν τα ωραιότερα και φανταχτερά βυσινοκεραμιδί κιλίμια στα σαμάρια των αλόγων τους, ξεκίνησαν για δρομολόγιο περισσότερο των δυόμιση ωρών που θα τους οδηγούσε στο Δαφνί. Έφθασαν στο σπίτι της νεαρής Ευθαλίας, η οποία μαζί με τους γονείς της υποδέχθηκε τον υποψήφιο γαμπρό και τον συνοδό του. Εκάθησαν όλοι μαζί στην αυλή του σπιτιού τους κάτω από το δροσερό ίσκιο της κληματαριάς, άλλωστε καλοκαίρι ήταν και έτσι συνηθιζόταν τότε. Αφού μίλησαν, γνωρίστηκαν, τους πρόσφεραν κεράσματα και ευόδωσε το προξενιό. Ήρθε και η στιγμή του φρούτου, το οποίο ήταν το καλοκαιρινό δροσερό και γνήσιο καρπούζι της εποχής εκείνης.

Το εν λόγω καρπούζι είχε κοπεί σε μεγάλες φέτες και μέσα σε μεγάλο ταψί τοποθετήθηκε στο τραπέζι της αυλής. Ο Αμερικάνος, που είχε ζήσει αρκετά χρόνια στην Αμερική, γνώριζε πώς τρώγεται το καρπούζι. Δεν θα ξεχάσω ν' αναφέρω εκτός από τέλεια καλοντυμένους ήταν και καλά οργανωμένους· δηλαδή είχε ρολόι τσέπης με αλυσίδα και χρυσή καδένα δεμένη από την ζώνη του, ασημένια ταμπακιέρα και επίχρυσο αναπτήρα, στυλό στο τσεπάκι του σακακιού του και το σπουδαιότερο όλων σουγιά είδος πολυεργαλείου. Γνωρίζοντας καλά τον συγχωριανό του, για να τον αποτρέψει από το λάθος που θα έκανε όσον αφορά το καρπούζι, του λέει: Παναγιώτη όποιος έχει μαχαίρι τρώει καρπούζι. Δεν είχαν τοποθετήσει στο τραπέζι μαχαιροπήρουνα, ίσως να μην τα συνήθιζαν τότε, αλλά ο Παναγιώτης δεν κατάλαβε, άρχισε σιγά-σιγά ν' απλώνει τα χέρια προς το καρπούζι. Ο Αμερικάνος του έδειξε το

σουγιά του που έβγαλε αστραπιαία από την τσέπη του και επανάλαβε την ίδια φράση, αλλά μάταιος κόπος. Ο Παναγιώτης με τα δυο του χέρια έπιασε την φέτα το καρπούζι και την έφερε προς το στόμα του, τρώγοντάς την σε στυλ φυσαρμόνικας και γεμίζοντας τα πηγούνια του καρπουζοχυμούς. Η ατάκα αυτή «όποιος έχει μαχαίρι τρώει καρπούζι» λέγεται από τότε μέχρι σήμερα από τους Παλιοχωρίτες για διάφορους λόγους μιας και το καρπούζι έγραψε την δική του ιστορία.

Σταύρου Η. Χαντζάκου

Οι συμμαθητές μου στο Δημοτικό Σχολείο Καμινίων

Από την Ελλάδα έφυγα το 1956· πάνε δηλαδή κάπου εξήντα χρόνια. Στον Καναδά που ήρθα έπιασα αμέσως δουλειά. Από κει και πέρα ο αγώνας για την επιβίωση κυριάρχησε. Σπίτι και δουλειά. Πού να περισσέψει χρόνος. Η οικογένεια που στο μεταξύ δημιουργήθηκε κυριάρχησε στη ζωή μου. Οι σχέσεις με τους γνωστούς και συμπατριώτες αραιώσαν. Που και που σε καμιά γιορτή και στους θανάτους.

Το Παλιοχώρι, το χωριό μου, τό 'φερνα στο νου μου. Θυμάμαι τα παιδικά μου χρόνια, όσα βέβαια κράτησα ζωντανά στη μνήμη μου. Προπάντων το σπίτι μου και τους δικούς μου. Δέκα καρβέλια ζύμωνε η μάνα μου κάθε Δευτέρα· πώς να χορτάσουν έντεκα άτομα. Θυμάμαι τα πρωινά που κατεβαίναμε από το χωριό για το σχολείο παιδιά, πρόβατα και γίδια μαζί. Ακόμη και αντάρτες βλέπαμε με κουρελιασμένα ρούχα.

Πάντα θυμόμουνα ότι στο σχολείο είχαμε βγάλει μια φωτογραφία. Αυτή έπαχνα για καιρό. Στο περιοδικό «Η Φάρις» δημοσίευσε μία ο Μίμης Πέτρου Φραγκής, κάτοικος Σαρπία του Καναδά. Τον πήρα τηλέφωνο και τον ρώτησα γιατί δεν ήμουν κι εγώ στη φωτογραφία. Πού να ήξερε κι αυτός. Σκέφτηκα ότι μπορεί να είχα πάει στο παζάρι που γινότανε κάθε Παρασκευή στο Ξηροκάμπι.

Από την απορία μ' έβγαλε ο συμμαθητής μου και καλός μου φίλος ο Θόδωρος Κατσουλάκος, που τον βλέπω με χαρά κάθε καλοκαίρι και πίνουμε συχνά μαζί καφέ στο ντονατσάδικο στη Σπάρτη. Τη φωτογραφία, κειμήλιο σωστό, την κρατούσε φυλαγμένη αυτός. Τότε σκέφτηκα ότι ο Μίμης Φραγκής ήταν ένα χρόνο μικρότερος. Χαρά και συγκίνηση ένιωσα, όταν είδα τα πρόσωπα αγαπημένων συμμαθητών (Πέμπτης και Έκτης), γιατί γινόταν τότε συνδιδασκαλία (1948-1949, αν θυμάμαι καλά).

Πρώτη σειρά: η Πίτσα Παστελάκου, δασκάλα από την περιοχή Γυθείου καταγομένη.

Δεύτερη σειρά (από αριστερά): Αντωνία Δ. Πουλάκου, Ευανθία Γ. Βρεττού, Χρυσούλα Π. Καλαντζάκου, Νίτσα Η. Λιακάκου, Άρτεμη Η. Αγγελάκου, Ντίνα Χ. Κρητικού, Βίλλη Ε. Λιακάκου, Ελένη Δ. Μαστοράκου, Ευγενία Σ. Βενεστανάκου.

Τρίτη σειρά: Στρατηγούλα Η. Γαληνέα (όρθια), Παναγιώτης Γ. Μέτσοβας, Δημήτρης Π. Καψάλης, Σταύρος Η. Χαντζάκος, Νικόλαος Δ. Μέτσοβας, Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος, Αντώνιος Α. Μακράκος, Ηλίας Ε. Πολίτης.

Τέταρτη σειρά: Απόστολος Π. Καλαντζάκος, Κώστας Γ. Ρηγάκος, Γιάννης Χ. Κυριακόπουλος, Τάκης Β. Θεοφιλόπουλος, Παναγιώτης Τζαβαλέρης, Γεώργιος Π. Καπάκος, Παναγιώτης Ε. Ρηγάκος, Κωνσταντίνος Γ. Χίος και Βασίλης Π. Καπάκος.

Από τη φωτογραφία, λείπουν ο Παναγιώτης Σωτ. Κατσουλάκος και ο Πέτρος Ν. Κυπραίος.

Από τα 26 παιδιά της φωτογραφίας και 2 απόντα, 28 στο σύνολο, τα 23 μετανάστευσαν! Στην Ελλάδα παρέμειναν τα εξής: Βίλλη Λιακάκου, Ελένη Μαστοράκου, Θεόδωρος Κατσουλάκος, Δημητράκης Καψάλης και Παναγιώτης Τζαβαλέρης (είχε έλθει από την Αθήνα στα χρόνια της Κατοχής και έμεινε λίγα χρόνια στα Καμίνια).

Από τις λίγες στιγμές της ζωής μου στην Ελλάδα, που έρχονται στο νου μου, ολοζώντανη παραμένει η εικόνα της μάνας μου που με συνόδευε τραβώντας το άλογο μέχρι το Ξηροκάμπι στο πρακτορείο του λεωφορείου, που θα με πήγαινε στη Σπάρτη κι απ' εκεί στην Αθήνα για την ξενιτιά. Έκλαιγε και τρέμανε τα χείλη της καθώς μου ευχότανε: «χώμα να πιάνει και χρυσάφι να γίνεται». Κι ο λόγος της έπιασε!

Τα ονόματα τα συμπλήρωσα με τη βοήθεια του Θόδωρου Κατσουλάκου, που τα θυμόταν καλύτερα.

Ιωάννη Γ. Παρηγόρη

4^ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος»

Στις 28, 29 και 30 Αυγούστου 2015 πραγματοποιήθηκε από τον Παιδαγωγικό Φιλότεχνο Όμιλο Φάριδος στο Ξηροκάμπι ένα τριήμερο αφιερωμένο στην ελληνική μουσική παράδοση με την ονομασία 4^ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος», το οποίο περιελάμβανε εργαστήρια ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και χορού. Τα εργαστήρια στεγάστηκαν στις αίθουσες του Γυμνασίου Ξηροκαμπίου και του πνευματικού κέντρου της Αγίας Τριάδος και σε αυτά δίδαξαν ξεχωριστοί δάσκαλοι και μουσικοί παραδοσιακά όργανα και τραγούδι. Συμμετείχαν πενήντα μαθητές από όλη την Ελλάδα, με αρκετούς επαγγελματίες μουσικούς ανάμεσα τους, οι οποίοι ήθελαν να βελτιώσουν τις γνώσεις τους και την μουσική τους εμπειρία. Στο τέλος του τριήμερου με μια απλή συναυλία στο Θέατρο του Ξηροκαμπίου αποχαιρέτισαμε και τιμήσαμε τους μαθητές και τους δασκάλους.

Την επιμέλεια των εργαστηρίων είχε ο Χρίστος Τσιαμούλης. Δίδαξαν οι: Χρίστος Τσιαμούλης - θεωρία μακάμ, ούτι· Νικόλας Παλαιολόγος - ταμπούρά, μαντολίνο· Βαγγέλης Καρύπης - κρουστά· Κατερίνα Παπαδοπούλου - τραγούδι· Γεώργιος Μαρινάκης - βιολί· Σταυρούλα Δαλιάνη - κλέφτικα τραγούδια· Παναγιώτης Δημητρακόπουλος - κανονάκι· Θοδωρής Τασούλας - κλαρίνο, φλογέρα· Στέλιος Κατσάνης - λαούτο.

Η προσπάθεια αυτή θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια. Σκοπός της είναι το Ξηροκάμπι να γίνει ένας τόπος, όπου θα διδάσκεται, θα καταγράφεται και θα διαδίδεται η ελληνική μουσική παράδοση. Από την επόμενη φορά θα αρχίσει και η μελέτη της ζωής και του μουσικού έργου του Πέτρου Πελοποννησίου, στον οποίον είναι αφιερωμένα τα εργαστήρια. Τα πρώτα συμπεράσματα μας δείχνουν την μεγάλη δυναμική των εργαστηρίων και την ευρεία απήχισή τους.

Νίτσας Χριστοπούλου

Η Στέλλα Μαρκάκου αναβίωσε τον άθλο του Φειδιππίδη

«Η πρώτη γυναίκα και η πέμπτη συμμετοχή που ολοκλήρωσε τον υπεραγώνα σε 106 ώρες και 45 λεπτά». Η Στέλλα Μαρκάκου ολοκλήρωσε μια μοναδική, titάνια υπερπροσπάθεια σε συνθήκες καύσωνα, γράφοντας με χρυσά γράμματα το όνομά της στην ιστορία! Έγινε η πρώτη Ελληνίδα που το πετυχαίνει αυτό, και ο 5ος άνθρωπος που το κάνει, μετά τον Σκουλή, τον Κούρο, τον Σπυρόπουλο και τον Ζαχαριάδη. Η Στέλλα Μαρκάκου τερμάτισε τις πρώτες πρωινές ώρες τον διπλό Φειδιππίδειο αγώνα των 500 χλμ στην διαδρομή Αθήνα-Σπάρτη-Αθήνα, καταρρίπτοντας κάθε ρεκόρ σε γυναίκες στην Ελλάδα. Διένυσε συνολικά από την Παρασκευή 4/9/2015 στις 14:00 μ.μ. με αφετηρία την Αθήνα την διαδρομή των 500 χιλιομέτρων (Αθήνα-Σπάρτη-Αθήνα) σε 106 ώρες και 45''.

Συγκινητικές στιγμές εκτυλίχθηκαν στην Αρχαία Αγορά στο Θησείο με την άφιξη της Στέλλας Μαρκάκου, όταν εκείνη έπεσε κατά κυριολεξία στην αγκαλιά του «δάσκαλου» Τάκη Σκουλή (είναι προπονητής της), τυλιγμένοι και οι δυο τους με την

Ελληνική σημαία. Είχε πλέον ολοκληρώσει τον διπλό Φειδιππίδειο Δρόμο, μετατρέποντάς τον πια σε προσωπικό της άθλο, μέσα σε 106 ώρες και 45 λεπτά που αποτελεί νέα επίδοση κατηγορίας γυναικών, συμπεριλαμβάνοντας και τις 13 ώρες παραμονής της στη Σπάρτη.

Η Στέλλα Μαρκάκου μακριά από κάθε αμετροεπή πανηγυρισμό, με χαρακτηριστική ψυχραιμία, αξιοπρέπεια και υψηλό αθλητικό ήθος, ευχαρίστησε όλους τους παρευρισκόμενους φανερά ικανοποιημένη και με διάθεση που έδειχνε σαν να μην είχε τρέξει ούτε ένα χιλιόμετρο.

Η Στέλλα Μαρκάκου μιλάει για την αναβίωση του άθλου του Φειδιππίδη: «Ο Φειδιππίδειος Άθλος για εμένα προσωπικά είναι ένα πνευματικό και αθλητικό γεγονός. Έτσι λοιπόν ως αθλήτρια και ως Ελληνίδα, εμπνεόμενη από τον συγκλονιστικό άθλο του αρχαίου προγόνου μας, θέλησα να πραγματοποιήσω την αναβίωσή του τις αρχές του Σεπτεμβρίου 2015. Η αναβίωση του άθλου αυτού έχει ιδιαίτερη σημασία και ο δικός μου σκοπός είναι να αναπαραχθούν πανανθρώπινης σημασίας αξίες και ιδανικά, να ενισχυθεί η διαχρονικότητα της ελληνικής ψυχής και η εθνική μας συνείδηση. Όταν ο αθλητής είναι γνήσιος και τρέχει για τα ιδανικά, τότε οι ψυχικές δυνάμεις του είναι απεριόριστες».

Πανωραίας Α. Νικολακάκου

Μια εκδήλωση παραδοσιακού τραγουδιού και χορού στο Ξηροκάμπι

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ξηροκαμπίου, στο πλαίσιο των 10 χρόνων του φεστιβάλ «Κάλεσμα στον Ταΰγετο», πραγματοποίησε στις 9 Σεπτεμβρίου 2015 μια βραδιά αφιερωμένη στην παράδοση και σε εκείνους που με την αγάπη και το μεράκι τους την κρατούν ακόμη ζωντανή. Μια βραδιά κατά την οποία τιμήθηκαν όλοι οι χοροδιδάσκαλοι που άφησαν το στίγμα τους τα τελευταία 35 χρόνια. Κεντρικά τιμώμενα πρόσωπα ήταν ο εκ Βρεσθένων πανεπιστημιακός κ. Σταύρος Σπηλιάκος και ο πανελληνίως γνωστός οργανοπαίχτης του κλαρίνου Νίκος Φιλιππίδης.

Ο κ. Σταύρος Σπηλιάκος γεννήθηκε το Μάρτη του 1952 στη Σπάρτη. Το 1977 διορίστηκε ως καθηγητής Φυσικής Αγωγής στο Γυμνάσιο Ξηροκαμπίου. Ένα χρόνο αργότερα δημιούργησε την πρώτη στην Πελοπόννησο, αν εξαιρέσουμε το Λύκειο Ελληνίδων της Καλαμάτας, χορευτική ομάδα με πρώτα μέλη τις μαθήτριες και τους μαθητές του Γυμνασίου και Λυκείου. Η χορευτική ομάδα έλαβε μέρος σε εκδηλώσεις όχι μόνο στο Ξηροκάμπι, αλλά σε χωριά και πόλεις του νομού μας. Το 1980 ίδρυσε τμήμα ελληνικού χορού στον Πολιτιστικό Σύλλογο Σπάρτης, στον οποίο και δίδαξε. Από το 1984 έως και το 2013, οπότε και συνταξιοδοτήθηκε, δίδαξε το μάθημα των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών στο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Τ.Ε.Φ.Α.Α.) του Πανεπιστημίου Αθηνών στα εξάμηνα, αλλά και στην ειδικότητα. Το 1998 απέκτησε τον διδακτορικό του τίτλο στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο κ. Νίκος Φιλιππίδης, γεννήθηκε στο Κεράσσοβο της Κόνιτσας του νομού Ιωαννίνων και προέρχεται από μουσική οικογένεια. Παίζει κυρίως κλαρίνο. Από μικρή ηλικία έπαιζε φλογέρα, σαντούρι, βιολί και δεύτερο κλαρίνο σε περιοδείες που έκανε με τον πατέρα του σε διάφορα πανηγύρια της Ελλάδας. Στα δεκαέξι του μετακόμισε στην

Αθήνα όπου συνέχισε τις σπουδές του, ενώ παράλληλα εμφανιζόταν σε διάφορες συναυλίες. Έχει συνεργαστεί επί μακρόν με το θέατρο «Δώρα Στράτου» και με το συγκρότημά του έχει συμμετάσχει σε πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες, θεατρικές, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές και ηχογραφήσεις, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Για την πολύτιμη προσφορά τους στη διάδοση της παράδοσης έλαβαν την τιμητική πλακέτα οι κάτωθι καθηγήτριες Φυσικής Αγωγής και χοροδιδάσκαλοι: Η αείμνηστη Τάρταρη - Φραγκή Ντιάνα, η κ^α Κομνηνού - Φραγκή Ελένη, η κ^α Ρηγάκου Καλλιόπη, η κ^α Σταθάκου Πολυτίμη και η κ^α Βορβή Βασιλική, οι οποίες άξια όλα αυτά τα χρόνια απέδειξαν πως ο σπόρος που έσπειρε ο ιδρυτής του πρώτου χορευτικού τμήματος, όχι απλά βλάστησε αλλά συνεχίζει να ανθίζει και να καρποφορεί μέχρι και σήμερα.

Τέλος, τιμητική πλακέτα έλαβε η κ^α Σταματίνα Μπογέα για την πολυετή της προσφορά στην παράδοση, που μέσω της κατασκευής παραδοσιακών στολών συμβάλει στην διάδοση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Μετά τις βραβεύσεις, η χορευτική ομάδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Ξηροκαμπίου υπό την καθοδήγηση της χοροδιδασκάλου κ^α Βορβή Βασιλικής, παρουσίασε στο γεμάτο αμφιθέατρο, χορούς από την περιοχή της Κόνιτσας Ηλείου και της Θράκης.

Οι χορευτές ήταν οι εξής: Αλ Χουκαϊλ Νάντια, Αναστασοπούλου - Χριστοφιλάκου Παναγιώτα, Βορβή Βασιλική, Λαμπρινού Ευθυμία, Λαμπροπούλου Γεωργία, Λαμπροπούλου - Φλώρου Ευαγγελία, Λάτση Μαρία-Άννα, Νικολακάκου Πανωραία, Ξανθάκου - Εξαρχάκου Σταυρούλα, Πρόγγα Βασιλική, Σταθάκου Πολυτίμη, Χαντζάκου Φωτεινή, Ανδρώνης Βασίλης, Καρβούνης Δημήτρης, Κωτσάκης Κυριάκος, Κωτσώνης Κώστας, Λιάσκος Νίκος, Μούτουλας Γιώργος και Χριστοφιλάκος Δημήτρης.

Αποκορύφωμα της όμορφης αυτής εκδήλωσης ήταν η στιγμή όπου τα πρώτα μέλη της χορευτικής ομάδας, ενήλικες πια, πιασμένοι σε κύκλο, σαν να μην πέρασε μια μέρα από τότε, χόρεψαν και πάλι όλοι μαζί με πρωτοχορευτή το δάσκαλό τους.

Στην εορταστική – μουσική βραδιά έδωσε το παρόν ο Λεωνίδας Σταρόγιαννης που συνόδευσε μουσικά την ορχήστρα του κ^ο Νίκου Φιλιππίδη.

Δημήτρη Π. Κομνηνού

Μουσικογυμναστικός σύλλογος Ξηροκαμπίου «Απόλλων»

Φίλες και φίλοι, ο μουσικο-γυμναστικός σύλλογος «ΑΠΟΛΛΩΝ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ» συμπληρώνει φέτος 51 χρόνια ζωής. Πενήντα ένα χρόνια από τότε που ο Νικόλαος Παπαδάκος (Σκούρμπος) μαζί με αρκετούς Ξηροκαμπίτες έκανε πράξη την ίδρυση ενός συλλόγου που, πέρα από τα αθλητικά δρώμενα, σκοπό είχε την προαγωγή του ήθους και του πολιτισμού. Η ποδοσφαιρική ομάδα συμμετείχε και συμμετέχει ανελλιπώς στις υψηλότερες κατηγορίες των τοπικών πρωταθλημάτων.

Την παρούσα στιγμή η ποδοσφαιρική μας ομάδα αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες (οικονομικές, οργανωτικές). Φέτος αποφασίστηκε την τελευταία στιγμή η συνέχεια της ύπαρξής της. Ύστερα από διοικητικές αλλαγές και την αποχώρηση αρκετών ποδοσφαιριστών το ανανεωμένο Δ.Σ σε συνεργασία με αρκετούς συγχωριανούς μας αποφάσισε αυτό που κάθε Ξηροκαμπίτης είχε και έχει στο μυαλό του, τη

στήριξη της ομάδας με κάθε τρόπο. Και αυτό έγινε. Μας γέμισε χαρά και μας έδωσε κουράγιο και αισιοδοξία για να συνεχίσουμε αυτό που οραματίστηκε ο αείμνηστος Ν. Παπαδάκος. Ήδη έχουμε ξεκινήσει τον σχεδιασμό της νέας χρονιάς από την 20^η Ιουλίου του 2015 και την ενίσχυση της ομάδας με αθλητές κατά κύριο λόγο συντοπίτες μας. Προσεγγίσαμε ανθρώπους, που απείχαν από τον χώρο, και δέχτηκαν να προσφέρουν την όποια βοήθειά τους σε θέματα οικονομικής και τεχνικής φύσης. Προχωράμε σε αλλαγές του καταστατικού, ώστε να προσαρμοστούμε ευκολότερα στις απαιτήσεις του συλλόγου. Προγραμματίζουμε μια σειρά πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων και πλέον αναζητούμε μέλη - φίλους και χορηγούς που θα στηρίζουν αυτήν την ιδέα και κατ' επέκταση την ομάδα και το χωριό μας.

Σίγουρα τα οικονομικά δεδομένα της εποχής καθιστούν δύσκολη την όποια προσπάθεια, όμως δεν παύει μέσα μας να υπάρχει η αισιοδοξία του απλού: ότι όλοι μαζί μπορούμε! Εν όψει των νέων διοικητικών εκλογών το καλοκαίρι του 2016 τα μέλη του Δ.Σ. του ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ προχωρούν όχι μόνο στην ανανέωση των μελών του συλλόγου, αλλά και στη σύσφιξη των σχέσεων του με πολιτιστικούς φορείς του τόπου, με σκοπό τη δημιουργία ενός συλλόγου που θα συνεχίσει να προάγει τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, βασιζόμενος όμως στις αρχές του εθελοντισμού και στην αγάπη μας για όλα τα παραπάνω.

Ζητάμε την βοήθεια του καθενός ξεχωριστά, ώστε ο «ΑΠΟΛΛΩΝΑΚΟΣ ΜΑΣ» να συνεχίσει να είναι ένας σύλλογος υγιής. Να συνεχίσει να είναι παραγωγικός και να μας αντιπροσωπεύει όσο καλύτερα γίνεται στη Λακωνία.

Σε περίπτωση που ο οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος θα ήθελε να βοηθήσει, διατηρούμε τραπεζικό λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με αριθμό 468/480364-74. Για οποιαδήποτε πληροφορία καλέστε αποκλειστικά και μόνο στα παρακάτω τηλέφωνα. Επικοινωνήστε μαζί μας στο Facebook στη σελίδα «ΑΠΟΛΛΩΝ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ 2015-2016» και στο e-mail apollonxirokambiou@gmail.com

6979008544 – Ροδόμανθος Εξαρχάκος

6945549030 – Δημήτριος Κομνηνός

Το Δ.Σ του συλλόγου:

Ηλίας Μανιάτης – Πρόεδρος

Γεώργιος Χ. Χατζηγεωργίου – Αντιπρόεδρος

Δημήτριος Π. Στούμπος – Γραμματέας

Ροδόμανθος Β. Εξαρχάκος – Ταμίας

Παναγιώτης Δ. Λαμπρινός – Έφορος Επιτροπής

Παρασκευή Ξ. Κωτισιοπούλου – Μέλος

Κωνσταντίνος Β. Χρυσικός – Μέλος

Δημήτριος Π. Κομνηνός – Μέλος

Χρήστος – Ανδρέας Α. Κοκκορός – Μέλος

Σας ευχαριστούμε για την ανταπόκρισή σας στο κάλεσμά μας και την πολύτιμη βοήθειά σας.

Ξηροκάμπι
Αύγουστος 2015

Της αγοράς

Δεκαετία του 1970. Ζωσμένος τη δερμάτινη τσάντα του πάνω σ' ένα παλιό μοτοσακό που αγκομαχούσε στον ανήφορο εκτελούσε το υπηρεσιακό του καθήκον ο ταχυδρομικός διανομέας της ιστορίας μας.

Σε κάθε χωριό σταματούσε, άφηνε τη λιγοστή αλληλογραφία στο ταβερνάκι, έπαιρνε ένα καθαρό κρασοπότηρο από το ράφι και καθόταν δίπλα στα γεροντάκια που κουτσόπιναν. Το γέμιζε από το μισόκιλο της παρέας, το ξαναγέμιζε, τσούγκριζε στην υγεία όλων και συνέχιζε στο δεύτερο, τρίτο, τέταρτο, τελευταίο χωριό της διαδρομής του αναποκοκκινισμένος, σχεδόν μεθυσμένος.

Ετούτος εδώ, ρε, που μας συγκολλήθηκε δε θα κεράσει ποτέ; Ψιθύρισε στην παρέα ο γεροντότερος. Καβούρια έχει η τσέπη του; Και αποφάσισαν να του τη φτιάξουν στο επόμενο δρομολόγιο.

Τον περίμεναν. Τον άκουσαν ν' ανεβαίνει από μακριά. Γέμισαν τα ποτήρια τους κρασί και το μισόκιλο με ξίδι. Ξίδι «τούρκος», δεν έμπαινε στο στόμα. Έφτασε ο αναβάτης, ξεπέζεψε, πήρε το άδειο ποτήρι απ' τό ράφι, όπως συνήθιζε, καλοκάθησε, είδε τα ποτήρια γεμάτα, γέμισε και το δικό του. Άντε, γεια μας, μουρμούρισε. Το ήπια μονορούφι. Σαν κάτι να κατάλαβε. Έριξε λίγο ακόμη, το κύλησε στο στόμα του, το ξανακύλησε, το κατάπιε. Ανέβηκε στο μηχανάκι του και το άφησε στον κατήφορο. Σταμάτησε λίγα μέτρα πιο κάτω και φώναξε τον ταβερνιάρη που πλησίασε πρόθυμα. Έσκυψε στ' αυτί του και του είπε χαμηλόφωνα, σχεδόν συνωμοτικά: «Μπάρμπα Γιάννη, το κρασάκι σου κλώτσησε, κοίταξε να το διώξεις το συντομότερο» κι έλυσε το χειρόφρενο.

Γύρισε ο μπάρμπα Γιάννης στην παρέα του και γελούν ακόμη.

Υ.Γ. Ονόματα δε λέμε, «εν ζωή γαρ».

Ι.Π.Κ.

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της Φάριδος: Κωνσταντίνος Κουμουστιώτης 25€, Νικόλαος Παπαδάκος 50€, Αριστομένης Κατσιώλης 10€, Δημήτριος Αμοιρίδης 20€, Κωνσταντίνος Αραχωβίτης 10€, Χρήστος Στούμπος 10€, Ηλίας Μανιατάκος 10€, Δημήτριος Κ. Χριστάκος 20€, Ιωάννης Π. Κονίδης 10€, Γεωργία Τάρταρη 5€, Δήμητρα Ανδρεάκου-Ψωμά 5€, Πίτσα Παναγέα 5€, Μιχάλης Αλεξάκης 5€, Παναγιώτης Καλότυχος 20€, Αγγελική Ματθαίου 25€, Ευάγγελος Καπετανάκος 25€, Ιωάννης Κομνηνός 10€, Νούλα Ξηροπόδη 20€, Θέμης Γ. Μιχαλάκος 10€, Σπάρτη Καλογεροπούλου 15€, Σοφία Ιατρίδου 5€, Πάνος Ραζέλος 20€, Λίλιαν Αγγελάκου 20€, Αικατερίνη Κριτσιμηλιού 20€, Νέλλη Σακελαριάδη 60€, Άλκης Ξανθάκης 10€, Τασία Παραμυθιώτη 20€, Σταύρος-Έλενα Παπαδάκου 20€, Μαρία Αλεξάκη 20€, Παναγιώτης Παπαδάκος 50€, Ηλιάνα Περγίκα 20€, Χρήστος Η. Καρκαμπάσης 20€, Σταύρος Η. Χαντζάκος 20 δολ. Καναδά, Χαρίλαος Σταρόγιαννης 10€.

Βιβλίο Ε. Κωτσιοτοπούλου

Ευαγγελία Κωτσιοτοπούλου – Γαληνέα (1939-2015)

Γεννημένη το 1939 στο Εξωχώριον Καρδαμύλης. Το 1961 μετέβη στην Αθήνα όπου διορίζεται στο Δημόσιο Παιδιατρικό Νευροψυχιατρικό Νοσοκομείο Νταού Πεντέλης ως μόνιμος νοσοκόμα. Έως ότου ήρθε να σε συναντήσει η μοίρα σου. Μια μοίρα που την γνώριζαν όλοι γύρω σου εκτός από εσένα. Μια μοίρα που έπρεπε και ήθελε να συναντηθεί με τον πατέρα μου. Που στις πλάτες σου έπρεπε να πάρεις τρεις γενιές για να τις φτάσεις εκεί που είσαι τώρα. Που γι' αυτό το βάρος δεν ερωτήθηκες, αλλά που στο 'δωσε, ο Θεός εσένα την «ταπεινή και ασήμαντη» γυναικούλα, όπως έλεγες. Σε διάλεξε Εκείνος όπου πριν χρόνια μέσα στην θλίψη σου και την πίκρα σου αναφώνησες: Θεέ μου γιατί με

εγκατέλειπες; Και ο Θεός απεκρίθη: Ακούω και περιμένω...

Είναι εκείνα τα μυστικά και ανεξήγητα που γίνονται και συμβαίνουν, που, όταν στα λένε, εσύ προσπαθείς να τα μεταφράσεις ως παράλογα, αλλά στο βάθος της ψυχής σου γνωρίζεις πως είναι μια αλήθεια που λίγοι άνθρωποι κατέχουν και μπορούν με τα μάτια της ψυχής τους να δουν όπως εσύ, καλή μου Μάννα.

Ήσουν μια ύπαρξη τόσο διαφορετική, με μια αποστολή πολύ μεγάλη –και διάχυτη μέσα στο Σύμπαν– μπορούσες να δεις κάποια από τα μυστικά του κόσμου.

Ήσουν εκείνη που στεκόσουν μπροστά στην εικόνα της Παναγίας στο καντήλι του σπιτιού μας και προσευχόσουν πρώτα για όλο τον κόσμο και ύστερα για το δικό σου σπίτι και τελευταία έβαζες τον εαυτό σου. Ήσουν εκείνη που ακόμα τις δύσκολες ώρες προτού φύγεις στις 56 συνολικά μέρες στο νοσοκομείο είπες και έδωσες στον καθένα μας ξεχωριστά αυτό που είχαμε ανάγκη. Ήσουν καλή ως Μάννα, ως σύζυγος, ως νύφη, ως γειτόνισσα.

Εσύ που οραματίστηκες στην ουράνια Βασιλεία Του τον ναό του Σωτήρος και τον ναό της Αγίας Τριάδας, θα μπεις και θα προσκυνήσεις, Μάννα, και θα σκύψεις να φιλήσεις τα πόδια του Χριστού που πάντα παρακαλούσες και προσευχόσουν στον Θεό. Σε άκουγε τόσα χρόνια ο Ουράνιος Πατέρας και έστειλε έναν από τους άξιους εκπροσώπους του τον Άγιο Νεκτάριο να παραλάβει την ψυχή σου. Πέθανες ανήμερα στην μνήμη του. Δεν υπάρχει αγωνία και φόβος στους λογισμούς σου, έπαψαν πια. Τώρα στην θέση τους είναι η γαλήνη και το φως που έβλεπες μερικές μέρες προτού αποχωρήσεις. Τώρα πια είσαι με τον Πατέρα σου που τόσο αγαπούσες και στερήθηκες και που όλες αυτές τις μέρες τον φώναζες. Συγγνώμη που υπήρξαν φορές που σε πλήγωσα. Δεν έπρεπε. Όλα αυτά που μου είπες θα τα διαφυλάξω ως «κόρην οφθαλμού».

Όσο περνάνε οι μέρες για όλους μας είναι πολύ δύσκολο, θα μας λείψει ο καλός σου λόγος και οι ευχές που πάντα μας έδινες. Ευχόμαστε κάποτε ν' ανταμώσουμε και να σε σφίξουμε στην αγκαλιά μας. Τι θυσίες γίνονται καθημερινά στον κόσμο όλο.

Πόσοι άνθρωποι θυσιάζονται για σένα. Πόσοι άνθρωποι προσεύχονται για σένα μυστικά. Ο φίλος σου, ο αδερφός σου, ο πατέρας σου, η μάννα σου, ο ιερέας του χωριού σου, ο γείτονάς σου. Μυστικά όχι φανερά, τούτο έχει αξία. Και τι καλό έκανεσ Μάννα που προσευχόσουν για το σπίτι σου και για τον κόσμο όλον. Αρκεί ένας άνθρωπος, μα ένας μόνο άνθρωπος να κρατάει την σύνδεση με τον απάνω κόσμο, σαν μια κλωστούλα. Να κρατιέται αιώνες τώρα αυτός ο πλανήτης από μια καλοσύνη, από τόσες καλοσύνες...

Σε ευχαριστούμε, Θεέ μου, που διάλεξες αυτήν την γυναίκα για δική μας Μάννα, που την έβαλες σ' αυτήν την θέση και που την βοήθησες μέχρι το τέλος. Άλλωστε όπου ο Θεός βάζει τελεία, εμείς δεν πρέπει να βάζουμε ερωτηματικό. Ο Θεός ξέρει τι είναι καλύτερο για την ψυχή του καθενός μας.

Καλό ταξίδι να έχεις Μαννούλα.

Αιωνία σου η Μνήμη.

Τεθλιμένη η οδός του Κυρίου, που κάποιοι άνθρωποι κατακτούν τον Παράδεισο με πόνο και δάκρυ...

12/11/2015

Η κόρη σου Παρασκευή

Καλλιόπης Ρηγάκου – Κριτσιμηλιού

Αντωνία Ε. Ρηγάκου (1920-2015)

Μάννα, τι υπέροχη λέξη. Μάννα, μια ιερή ύπαρξη. Όμως εμείς σε χάσαμε, μάννα, για πάντα. Όλοι μας κάποια στιγμή θα φύγουμε από αυτή την πρόσκαιρη ζωή. Είναι απώλεια για μας, μάννα.

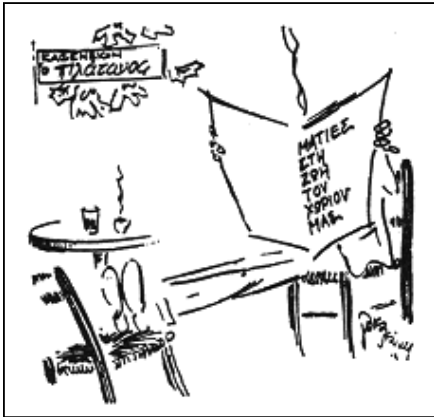
Από τή στιγμή που κατάλαβα τον εαυτό μου, ήσουν ένα στήριγμα για μας. Έδινες μεγάλο αγώνα για να μας μεγαλώσεις με τον αδελφό μου και αργότερα για τα εγγόνια σου. Πέρασες πολλές στερήσεις και στενοχώριες. Στάθηκες όμως στυλοβάτης γενναίος ως τα ενενήντα πέντε χρόνια σου. Γεύτηκες πολύ ευχάριστες στιγμές, όταν παντρεύτηκαν τα εγγόνια σου· είδες και δισέγγονα. Είχες πολλή αδυναμία στον Λια μας και πάντα ανησυχούσες υπερβολικά. Αλλά αυτός δουλεύει και είναι μια χαρά· μόνο που στενοχωριέται αφάνταστα για τον χωρισμό μας.

Πάντα φοβόμουν αυτή τη θλιβερή στιγμή που θα έφευγες από κοντά μας και προσευχόμουν στον Θεό να σου έδινε μακροζωία, γιατί είναι πολύ πικρός ο χωρισμός και αβάσταχτος ο χάρος. Μάννα, είναι πολύ δύσκολη αυτή η στιγμή· θα κάνουμε όμως κουράγιο. Εσύ τώρα είσαι με άλλη συντροφιά. Έχεις κοντά σου τον πατέρα μου, τον αδελφό σου τον Γιάννη, την αδελφή σου τη Μαρία που ήσασταν πολύ αγαπημένες, τη γιαγιά μου την Καλλιόπη κι άλλους πολλούς συγγενείς.

Δεν φθάνει ένα ευχαριστώ για όλα όσα έκανες για μας. Η καρδιά μας και το μυαλό μας θα είναι πάντα κοντά σου. Χίλια ευχαριστώ για τις θυσίες σου, για την αγωνία και τη βοήθεια στα παιδιά σου και τα εγγόνια σου. Ευχαριστώ και όλους τους συγγενείς και τους συγχωριανούς που παρευρέθηκαν στον πόνο μας.

Εύχομαι ο Θεός να αναπαύσει την ψυχούλα σου, να σε κατατάξει στα δεξιά του. Καλό παράδεισο, μάννα. Χαιρετίσματα σε όλες τις ψυχές του άλλου κόσμου και ιδιαίτερα στον πατέρα μου.

Γειά σου για πάντα, καλή μου μάννα.

Τα νέα μας

Ξηροκάμπι

Γεννήσεις: Το ζεύγος Αθανασίου Βατικιώτη του Ιωάννη και Sonia Tarantino του Nicolas απέκτησε κορίτσι (Τορόντο). Το ζεύγος Δημητρίου Κουντούρη του Κυριάκου και Λίνας-Μαρκέλλας Δασκαλοπούλου του Νικολάου απέκτησε κορίτσι. Το ζεύγος Νικολάου Αποστολάκου του Βασιλείου και Παναγιώτας Δούκα του Παναγιώτη απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Ιωάννη Ζάβαλη του Κωνσταντίνου και Ζωής Λιακάκου του Νικολάου απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Δημητρίου Δικαίου του Χρήστου και Ευαγγελίας Τσολάκη του Νικολάου απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Αθανασίου Καρκαμπάση του Παναγιώτη και Ευθυμίας Κουτσοβίτη του Σταύρου απέκτησε αγόρι.

Γάμοι: Η Αιμιλία Χίου-Χαρτουλάρου του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Βασίλειο Ευθυμίου του Αγγέλου. Η Κωνσταντίνα Γεωργοπούλου του Νικολάου παντρεύτηκε τον Σωτήριο Κωτσιότοπουλο του Ξενοφώντα. Η Αγαθή Ρηγάκου του Πέτρου παντρεύτηκε τον Ιωάννη Φλουρή του Γεωργίου. Η Αναμαρία-Ελένη Πρέντα του Κωνσταντίνου παντρεύτηκε τον Νικόλαο Λιντζέρη του Χρήστου. Η Μαρία

Κοκκορού του Ηλία παντρεύτηκε τον Ευστράτιο Τριανταφυλλόπουλο του Γεωργίου. Η Χριστίνα Σταυροπούλου του Παντελή παντρεύτηκε τον Νικόλαο Κωτσή του Μιλτιάδη. Η Λίνα-Μαρκέλλα Δασκαλοπούλου του Νικολάου παντρεύτηκε τον Δημήτριο Κουντούρη του Κυριάκου. Η Μαρία Καλκάνη του Παναγιώτη παντρεύτηκε τον Ιωάννη Χατζηγεωργίου του Χρήστου. Η Γεωργία Μπέμπη του Εμμανουήλ παντρεύτηκε τον Βασίλειο Χριστάκο του Παναγιώτη. Η Μαρία Θεοδωρακάκου του Ηλία παντρεύτηκε τον Μηνά Σταρόγιαννη του Ηλία. Η Ευθυμία Κουτσοβίτη του Σταύρου παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Καρκαμπάση του Παναγιώτη.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Μενέλαος Κονίδης του Παναγιώτη ετών 98, Αντιγόνη Ρέβα χήρα Προκοπίου ετών 84, Δήμητρα Κρατημένου χήρα Δημητρίου ετών 84, Αντρέ-Ντουμίτρου Μπαμπινεάκ του Πέτρου ετών 29, Ευαγγελία Κωτσιτοπούλου του Παναγιώτη των 76, Γεωργία Ρουσάκου του Γεωργίου ετών 84, Βασίλης Χριστόπουλος του Λουκά ετών 64 (Καναδάς), Ηλίας Καλδής του Γεωργίου ετών 77 (Καναδάς), Δημήτριος Φωτόπουλος του Αθανασίου ετών 60, Παναγιώτα Γάββαρη χήρα Σταύρου ετών 89.

Παλαιοπαναγιά

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Σοφία Σαραντοπούλου χήρα Ευαγγέλου ετών 91, Αντώνιος Αρνιώτης του Ηλία ετών 85, Ιωάννης Γκουβάτσος του Παναγιώτη ετών 72.

Ανώγεια

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Αγγελική Πριστούρη του Νικολάου ετών 92, Ιωάννης Κουράκος του Παναγιώτη ετών 84.

Τραπεζοντή

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Δημήτριος Βαλκανάς του Λεωνίδα ετών 86, Γεώργιος Μανίκας του Δημητρίου ετών 70.

Κυδωνιά:

Θάνατος: Απεβίωσε ο Γεώργιος Ηλιόπουλος του Νικολάου ετών 81.

Λευκόχωμα:

Γάμοι: Η Δήμητρα Πριστούρη του Νικολάου παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Δασκαλόπουλο του Ηλία.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Βασίλειος Παναγιωταράκος του Κωνσταντίνου ετών 88, Παναγιώτα Νικόλαρου του Εμμανουήλ ετών 76, Ηλίας Βασιλάκος του Δημητρίου ετών 90.

Ποταμιά:

Γάμοι: Η Όλγα Ηλιοπούλου του Πέτρου παντρεύτηκε τον Σπυρίδωνα Χαραμή του Γεωργίου. Η Μαρία Λαμπρινού του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Στυλιανό Μασούρα του Γεωργίου.

Θάνατος: Απεβίωσε ο Γεώργιος Αραχωβίτης του Κωνσταντίνου ετών 63.

Καμίνια

Γέννηση: Το ζεύγος Γεωργίου Αποστολάκου του Δημητρίου και Μαρίας Αλαφόγιαννη του Νικήτα απέκτησε κορίτσι. Το ζεύγος Λεωνίδα Διακουμάκου του Ευστρατίου και Όλγας Αναστασάκου του Αναστασίου απέκτησαν δίδυμα (αγόρι και κορίτσι).

Θάνατος: Απεβίωσε η Μαρία Καπάκου χήρα Νικολάου ετών 99.

Πολοβίτσα

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτα Νικολακάκου του Γεωργίου ετών 84, Νικόλαος Νικολακάκος του Γεωργίου ετών 81.

Λιαντίνα

Θάνατος: Απεβίωσε ο Παναγιώτης Δούκας του Σταύρου ετών 86.

Γοράνιο

Θάνατος: Απεβίωσε η Αντωνία Ρηγάκου χήρα Ευστρατίου ετών 95.

Κουρτσούνα

Θάνατος: Απεβίωσε ο Γεώργιος Πατσάκος του Δημητρίου ετών 76.

Άρνα

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Αθανάσιος Προκοπίδης του Αντωνίου ετών 101, Ελένη Ατσαβέ χήρα Επαμεινώνδα ετών 90.

Βιβή Ε. Κωστιοπούλου

Η Πλατεία 25^{ης} Μαρτίου

φωτογραφία του έτους 1966

φωτογραφία του έτους 1924

